

Katja Jankeri

Kuka tarinaa kertoo?

Uskottava kertoja matkablogissa

Maisterintutkielma
Jyväskylän yliopisto
Musiikin, taiteen ja kulttuurin
Tutkimuksen laitos
Kirjoittaminen
Kevät 2019

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä – Author Katja Jankeri	
Työn nimi – Title Kuka tarinaa kertoo? – Uskottava kertoja matkablogissa	
Oppiaine – Subject Kirjallisuus	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year Toukokuu 2019	Sivumäärä – Number of pages 58
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Perinteisiä matkakirjoja julkaistaan aina vain vähemmän, mutta verkossa julkaistavat matkablogit ovat yleistyneet viime vuosina. Matkailua käsitteleviä blogeja löytyy verkosta satoja, ja ne vaihtelevat yhtä matkaa varten perustetuista blogeista vuosien matkat käsittäviin laajoihin arkistoihin. Samalla matkakirjoittaminen on monipuolistunut, ja sen piiristä löytyy yhä moninaisempia ääniä, kun julkaisemisen kynnyks on entistä matalampi.</p> <p>Minun blogini <i>Lähtöselvitetty</i> on ollut osa suomalaisten matkablogien kenttää vajaat neljä vuotta. Olen kirjoittanut matkoistamme kolmilapsisena perheenä, ja blogissa on noin 250 yksittäistä artikkelia.</p> <p>Tässä tutkielmassa minä tarkastelen sitä, kuka minun blogini kertoja oikeastaan on: olenko se minä vai onko se joku minun luomani hahmo. Käytän hyväkseni narratologiaa ja sen näkemyksiä sisäistekijästä ja kertojasta. Pohdin myös sitä, onko blogini kertoja luotettava, ja mitä tapahtuisi, jos luotettavuus murenisi – olisiko blogilla sen jälkeen enää yleisöä?</p>	
Asiasanat – Keywords matkablogi, blogi, matkakirjoittaminen, kertoja, luotettava kertoja	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto (JYX)	
Muita tietoja – Additional information Työn ohjaaja: Risto Niemi-Pynttari	

Sisälllys

1. Johdanto.....	4
1.1 Taustaa.....	4
1.2 Teoreettinen viitekehys	5
1.3 Aiempi tutkimus.....	5
1.4 Tutkimuksen keskeiset käsitteet.....	6
2. Matkakirjoittaminen matkaraporteista matkablogeihin	7
2.1 Matkakirjoittaminen on muuttunut aikojen saatossa.....	7
2.2 Blogit ovat avanneet julkaisukanavan kaikille	10
2.3 Matkablogit ovat vahvistaneet henkilökohtaista näkökulmaa.....	12
2.4 <i>Lähtöselvitetty</i> kertoo minun matkojeni tarinoita	16
3. Matkakirjoittamisen poetiikkaa	18
4. Kertomuksen poetiikkaa matkablogeissa.....	27
4.1 Narratologia: tarina, juoni ja kerronta luovat tarinaa	27
4.2 Sisäistekijä ja sisäislukija keskustelevat omalla tasollaan.....	31
5. Kertoja <i>Lähtöselvitetty</i> -blogissa	35
5.1 Kertoja täytyy erottaa kirjoittajasta.....	35
5.2 Kuka on <i>Lähtöselvitetyn</i> kertoja?.....	39
5.3 Onko <i>Lähtöselvitetyn</i> kertoja luotettava?	48
6. Päätäntö	53
Lähteet	55

1. Johdanto

1.1 Taustaa

*Minä olen Katja, nyt jo nelikymppinen perheenäiti.
Matkaseuranani ovat mies ja kolme tytärtä, sekä usein myös omat
vanhemmat. Matkustamme omatoimisesti ja aina mahdollisimman
pitkään. Vihaan Suomen marraskuuta, mutta kesällä en halua
lähteä mihinkään, koska silloin mökkeillään.*

Näillä sanoilla minä esittelen itseni matkablogini etusivulla. Kerron etunimeni, ikäni, sekä perhestatukseni. Annan myös lukijalle tietoa siitä, kuinka haluan matkustaa ja mitä puuhailen kesällä.

Lähtöselvitetty on kuin neljäs lapseni: se iltatähti, joka vaatii jatkuvasti huomiota ja pitää hereillä öisin, mutta josta en silti voi pitää silmiäni erossa, koska se on minun ja minä olen sen tehnyt.

Lähtöselvitetty on ollut osa elämääni vasta muutaman vuoden. Helmikuussa 2016 istuin loma-asunnon nojatuolissa Madeiralla ja painoin julkaise-nappulaa ensimmäistä kertaa. Olin jo pari viikkoa rakentanut blogin ulkoasua ja hionut yksityiskohtia, mutta tuolloin päästin ensimmäisen oikean blogitekstini ilmoille. Se oli kuvaus siitä, kuinka lapsiperheessä pakkaaminen ei koskaan suju yhtä vaivattomasti kuin matkablogit antavat ymmärtää. Tänä päivänä teksti näyttää jokseenkin kömpelöltä, mutta jostainhan sitä on täytynyt aloittaa.

Olin kirjoittanut blogia jo ennen tuota helmikuutakin. En vain ollut antanut sitä kenenkään luettavaksi, koska en tiennyt, mitä sillä tekisin. Ehkä en myöskään luottanut omaan tekemiseeni, enkä halunnut laittaa itseäni etualalle. Kun päätin ryhtyä tekemään *Lähtöselvitetty*-blogiani täysillä ja kunnianhimoisesti, jouduin samalla myös paljastamaan itseni blogin takana.

Blogeissa on kyse avoimuudesta: lukijan täytyy voida luottaa kirjoittajaan ja siihen, mitä hän sanoo. Minäkään en voinut jättäytyä anonyymiksi hahmoksi, sillä silloin kenelläkään ei olisi syytä uskoa minua. Minun oli esiteltävä se ihminen, joka minä olen, tai jollaiseksi olen itseni rakentanut. En nimittäin voi sanoa, että olisin sataprosenttisesti tuo Katja, joka alun sitaatissa esiintyy. Hän muistuttaa hyvin paljon

minua, mutta silti hän on hahmo, jonka minä olen luonut. Hahmo, joka blogissani puhuu puolestani.

1.2 Teoreettinen viitekehys

Tässä työssä minä tarkastelen tuota Katja-nimistä hahmoa, joka blogissani esiintyy. Katson, kuka hän on, ja mitä hän kertoo. Ennen kaikkea tarkastelen sitä, voiko häneen luottaa eli täyttääkö hän blogeille asetetun vaatimuksen avoimuudesta ja luotettavuudesta (Cardell & Douglas, 2016, 302). Tosipohjaisissa blogeissa edellytetään kertojan luotettavuutta.

Työni pääasiallinen teoreettinen viitekehys löytyy narratologiasta ja sen kertojan käsitteestä. Sovellan Slomith Rimmon-Kenanin teoriaa kertojasta siihen kertojaan, joka minun blogistani on löydettävissä. Tarkastelen myös narratologian muita käsitteitä: tarinan, juonen ja kerronnan välistä eroa, sekä sisäistekijän ja sisäislukijan käsitteitä. Tavoitteenani on tarkastella, kuinka nämä käsitteet ovat löydettävissä minun teksteistäni, ja voinko niiden avulla rakentaa jonkinlaista lisäarvoa blogiini.

1.3 Aiempi tutkimus

Blogien yleistyminen alkoi 2000-luvun alussa, mutta yliopistollista tutkimusta niistä on tehty varsin vähän. Suosituin lähestymistapa on ollut blogien ja markkinoinnin suhde. Tätä ovat tutkineet pro gradu -töissään muun muassa Tiia Leikas (2015), Heidi Sharma (2015) ja Anni Massinen (2014).

Jaana Mäenpää sen sijaan on tutkinut bloggaajan vuorovaikutusrooleja suosituissa blogeissa (2016) ja Niina Leppänen ammattimaisten bloggaajien käsityksiä blogien nimistä ja nimeämisperusteista (2016). Myös blogien suhdetta politiikkaan on tutkittu jonkin verran (kts. esim. Haverinen 2009 & Lampén 2016), samoin kuin blogien asemaa yritysmaailmassa (kts. esim. Haapakoski 2015 & Lintula 2008).

Matkablogi-sanahauulla sen sijaan ei Jyväskylän yliopiston kirjaston tietokannasta löydy yhtään opinnäytetyötä. Ainoa matkablogia sivuava tutkimus on Annukka Pekkarisen ruotsinkielinen pro gradu -työ, jossa hän käsittelee neljää ruotsalaista matkapäiväkirjaa ja niiden merkitystä. Vuonna 2012 valmistuneessa työssä ei vielä puhuta matkablogeista, vaan matkapäiväkirjoista, ja niiden tärkeimpänä arvona

nähdään yhteydenpito matkailijan ja kotiväen välillä. Sanaa matkablogi ei löydy edes avainsanojen joukosta.

1.4 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Tutkimukseni käsitteistä keskeisin on matkablogi. Tällä minä tarkoitan blogia, joka käsittelee pääasiassa matkailua ja sen ilmiöitä. Blogit voivat yleisesti käsitellä monenlaisia asioita monista näkökulmista, mutta yleensä yksi näkökulma on muita vahvempi. Esimerkiksi ruokabloggaajat kirjoittavat usein matkoilla maistelemistaan ruoista ja lifestyle-bloggaajat omista matkoistaan, mutta minä puhun tässä tutkimuksessa matkablogeina niistä blogeista, joiden pääasiallinen tarkoitus on kirjoittaa matkailusta.

Oman blogini yhteydessä puhun postauksista, jotka ovat yksittäisiä artikkeleita. Sana tulee englannin kielen sanasta post ja kuvaa tekstin, kuvien ja kommenttien kokonaisuutta artikkeli-sanaa paremmin. Seuraan tässä alan yleistä käytäntöä.

Puhun myös laajemmin matkakirjoittamisesta. Tällä tarkoitan nimenomaan matkailusta ja sen ilmiöistä kirjoittamista, mihin sisältyvät niin matkapäiväkirjat kuin erilaiset kritiikitkin. Vaikka matkakirjoittamiseen liittyvät myös erilaiset opaskirjat, jätän niiden käsittelyn tämän tutkimuksen ulkopuolelle, sillä tarkoitukseni on keskittyä matkakirjoittamiseen, jossa kirjoittaja ja hänen näkemyksensä ovat selkeästi esillä. Matkakertomuksissa kirjoittajan oma kasvu ja kehitys ovat vielä matkakohdettakin tärkeämpiä elementtejä, kun taas opaskirjoista kirjoittaja ja hänen persoonansa on useimmiten pyyhitty täysin pois. Minua kiinnostavat nimenomaan matkakertomukset, joissa kirjoittajan persoona on läsnä.

2. Matkakirjoittaminen matkaraporteista matkablogeihin

2.1 Matkakirjoittaminen on muuttunut aikojen saatossa

Yrjö Hosiainluoma on määritellyt matkakirjallisuuden matkoihin ja matkustamiseen liittyväksi kirjallisuudeksi, jonka piiriin kuuluvat mm. matkapäiväkirjat, matkakirjeet ja -muistelmat, matkareportaasit ja -oppaat (2003, 563). Matkakirjallisuuden voi siis nähdä sisältävän niin kaunokirjallisia matkakuvauksia kuin täyttä faktaa olevia opaskirjojakin.

Kirjoittamisesta tuli oleellinen osa matkantekoa 1500-luvulla, kun matkailijan matkaan lähettäneet rahoittajat halusivat raportteja siitä, mitä matkoilla on nähty ja koettu (Hulme & Youngs, 2006, 3). Koska matkustamisen aina mahdollisti jokin muu taho, oli matkailijalla aina velvollisuus pitää tarkkaa kirjaa matkoistaan ja kokemuksistaan. Jo tuolloin ymmärrettiin, että tärkeää matkakirjoittamisessa oli näkökulman itsenäisyys (mt. 4). Matkailija ei voinut toistaa jotain, minkä joku toinen oli jo sanonut, vaan hänen täytyi kirjoittaa niistä asioista, joita oli itse nähnyt. Myös omaperäinen näkökulma oli toivottu, sillä se perusteli matkaan lähdön.

1700-luvulla matkaajille ryhdyttiin antamaan tarkkoja ohjeita siitä, mitä matkoilta kannattaisi raportoida. Tämä aika onkin nähty antropologian syntymisen aikana, sillä ihanteena oli nähtyjen kulttuurien tarkka havainnointi ja raportointi. Pelkkä matkustaminen ei enää riittänyt, vaan matkailijoiden odotettiin tekevän tarkkoja havaintoja kohteestaan ja raportoivan niistä muille ihmisille. Yksi tämän ajan kuuluisista matkailijoista oli saksalainen Alexander von Humboldt, jota pidetään nykyaikaisen maantieteen uranuurtajana. (mt. 4-5.)

Varsinaisen matkakirjoittamisen voi nähdä saaneen alkunsa 1800-luvulla, kun romantiikan aika muutti kuvaa matkanteosta: perille pääsemisen sijaan tärkeäksi nousi itse matka. Yrjö Varpio onkin todennut, että ”niin kauan kuin on kirjoitustaito ollut olemassa, niin kauan ihminen on merkinnyt muistiin erilaisia matkojaan vieraisiin paikkoihin, toisiin todellisuuksiin ja kulttuureihin”. (Varpio, 1997, 26.) Ihmiset eivät enää matkustaneet vain päästäkseen johonkin, vaan he alkoivat pohtia itse matkanteon tärkeyttä ja merkitystä, ja nämä pohdinnat siirtyivät myös teksteihin. Myös hengellisiä matkoja ja pyhiinvaelluksia kuvaavat tekstit olivat tärkeä osa matkakirjallisuutta jo tuolloin (mt. 44).

Suomessa ensimmäisiä matkakuvauksia kirjoittivat Saksaan ja muualle Keski-Eurooppaan opiskelemaan lähteneet pappiskokelaat, kauppatkustajat ja Ruotsin hallinnon alaiset virkamiehet (mt. 14). Myöhemmin suomalaisten matkustamiseen vaikuttivat erityisen paljon kulttuuriryhmä Tulenkantajien jäsenet, jotka painottivat matkailun avartavaa vaikutusta. Ryhmän tunnus oli ”Ikkunat auki Eurooppaan”, ja sen tunnetut jäsenet aina Mika Waltarista Olavi Paavolaiseen matkustivat laajalti Euroopassa ja kirjoittivat matkakertomuksia retkistään. (von Bagh, 2007, 83-89.)

Eryteisesti naisten kirjoittamia matkakertomuksia ovat tutkineet niin Mary Suzanne Schriber (1997) kuin Ritva Hapulikin (2003). Schriber on tutkimuksessaan amerikkalaisten naisten vuosina 1830-1920 kirjoittamista matkakirjeistä ja -kertomuksista tullut siihen tulokseen, että naiset kirjoittivat matkoilla usein kodista (1997, 8-9). Heta Toikka on pro gradu -työssään todennut, että naisten matkakirjoissa ”kotiin sitoutuminen kietoutuu yhteen matkan tarjoaman vapauden kanssa”. Naiset siis matkustaessaan vapauttavat itsensä ”ideologisista ja henkisistä kahleista”, jotka estävät heitä tekemästä asioista. (Toikka, 2008, 6.) Toikka onkin siteerannut Ritva Hapulia (2003, 16-17), jonka mukaan matkustaminen ei ollut koskaan sukupuolineutraalia, vaan naisille se tarkoitti aina irtaantumista kodista. Perinteisesti matkustaminen oli miesten aluetta, kun taas naisten tehtävänä oli jäädä kotiin. Naiset ovat siis perinteisesti olleet niitä, jotka ovat jääneet kotiin, kun miehet ovat lähteneet maailmalle ja tuottaneet siellä matkatekstejä.

Historiasta tosin löytyy myös esimerkkejä naisista, jotka ovat rikkoneet tätä olettamusta, ja ovat lähteneet matkalle vastoin totuttua. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi Kyllikki Villa, joka on yksi Heta Toikan pro gradu -tutkielman keskeisistä tutkimuskohteista, sekä Aino Kallas ja Tyyni Tuulio, jotka Ritva Hapuli on nostanut esiin teoksessaan *Ulkomailla* (2003).

Moderni teknologia on kuitenkin muuttanut matkakirjoittamista merkittävästi. Yrjö Varpion mukaan matkustaminen on käynyt helpoksi ja länsimaiset ihmiset ovat käyneet oikeastaan kaikkialla, jolloin matkakertomuksille ei ole enää samanlaista tarvetta (1997, 10). Ihmiset eivät enää matkusta paikkoihin tekstien avulla, vaan he haluavat oikeasti matkustaa paikan päälle. Matkakirjat onkin monesti julistettu kuolleeksi (Varpio, 1997, 10), mutta oikeastaan kyse on enemmänkin muodon muuttumisesta. Matkakertomusten sijaan lukijat haluavat saada vinkkejä omia matkojaan varten.

Muutos on alkanut jo 1970-luvulla, josta alkaen matkakirjoittamisessa on tartuttu ajankohtaisiin aiheisiin, ja toisaalta on koeteltu lajin rajoja (Hulme & Youngs, 2006, 9). Matkakirjoittaminen ottaa kantaa maailmaan ja yhteiskuntaan, eikä jää niistä ulkopuoliseksi tekijäksi. Matkakirjoittajilla onkin ollut suuri rooli tiedon levittämisessä: he ovat jakaneet tietoa erilaisista epäkohdista ja väärinkohteluista, ja sitä kautta vaikuttaneet asioihin. Tästä hyvä esimerkki on suomalaisten matkabloggaajien kampanja, jonka seurauksena suomalaiset matkanjärjestäjät lopettivat retkien järjestämisen thaimaalaiseen Tiikeritemppeliin, joka sittemmin suljettiin kokonaan eläinten väärinkohtelun vuoksi. Bloggaajat levittivät tietoa temppelein toimintatavoista ja toisaalta kritisoiivat vahvasti matkanjärjestäjiä, mikä sai nämä muuttamaan tapaansa järjestää retkiä.

Ritva Hapulin (2003, 263) mukaan nykyaikainen matkustaminen on prosessi, joka ei koskaan pääty. Ihmisten matkustaminen ei lopu matkustamalla, vaan matkakuume vain yltyy jokaisen matkan aikana. Pahimmillaan ihmiset haaveilevat matkalla ollessaan jo seuraavasta matkasta. Tämä kyltymätön matkakuume aiheuttaa sen, että matkustaminen on osa ihmisten jokapäiväistä elämää. Heidän elämänsä ei jakaudu normaaliin arkeen ja niihin harvoin matkoihin, vaan matkat ovat mielessä koko ajan. Tätä kautta ihmiset ovat myös koko ajan valmiita lukemaan matkatekstejä.

Sanni Koistinen (2008, 26-27) on pohtinut pro gradu -työssään sitä, miksi ihmiset sitten haluavat edelleen lukea matkakirjoja, kun heillä itselläänkin on mahdollisuus matkustaa. Hän on tullut siihen lopputulokseen, että ihmisillä on kuitenkin vahva taipumus kaukokaipuuseen. He haluavat paeta arjen murheita uusiin maisemiin, ja monet tekevät sen myös fiktiivisten tarinoiden kautta. Tuolloin lukijan omalle mielikuvitukselle jää tilaa, ja hän voi kuvitella asiat konkreettisia matkaoppaita paremmin itse.

Sanni Koistinen nostaa myös esille tavallisten ihmisten kirjoittamat matkakuvaukset, jotka omalta osaltaan nostavat ihmisten kiinnostuksen matkatekstejä kohtaan (2008, 22). Koistinen tosin mainitsee vain matkan aikana kirjoitettavat kuvaukset, joiden tarkoituksena on kerrata päivän tapahtumia ja kertoa muille kuulumisia, kun taas minun kokemukseni mukaan nämä tavallisten ihmisten kuvaukset – eli yleensä matkablogit – ovat paljon muutakin kuin vain kuulumisia matkan varrelta.

Matkakirjoittamiselle on ominaista pyrkimys totuudenmukaiseen kirjoittamiseen. Lukijoilla on yleensä oletus siitä, että kirjoittaja puhuu totta. Peter Hulme ja Tim

Youngs ovatkin todenneet, että lukijan on voitava uskoa, että matkakirjoittaja ei ole keksinyt kirjoittamaansa (Hulme & Youngs, 2006, 10). Lukijan täytyy voida luottaa siihen, että kirjoittaja on itse vierailut paikoissa, joista hän kirjoittaa, ja hän on nähnyt raportoimansa tapahtumat.

Toisaalta matkakirjoittamiseen liittyvät vahvasti väärennökset ja parodia: jopa modernin proosan on nähty lähteneen liikkeelle tällaisista matkakirjoitusten versioista. Hulme ja Youngs antavat esimerkiksi Cervantesin *Don Quijoten* sekä Daniel Defoen *Robinson Crusoen*, jotka molemmat ovat hieman epäonnisia matkakuvauksia, jotka kasvavat kertomaan enemmän päähenkilöstään ja ihmisyydestä yleensä, kuin niinkään konkreettisista matkoista. (Hulme & Youngs, 2006, 5-6.) *Don Quijote* ja *Robinson Crusoe* molemmat edustavat proosaa, joka on helposti tunnistettavissa kaunokirjallisuudeksi. Myös Jonathan Swiftin *Gulliverin retket* (1726) on helppo tunnistaa kaunokirjallisuudeksi: Gulliverin kokemat asiat ovat jo niin uskomattomia, etteivät ne voi olla totta. Niitä ei siis ole mahdollista sekoittaa matkakirjallisuuteen, jonka tarkoituksena on kuvata todellisia paikkoja.

2.2 Blogit ovat avanneet julkaisukanavan kaikille

Blogi on ”verkkosivu tai -sivusto, johon tuotetaan ajankohtaista, päivämäärällä varustettua sisältöä” (Kilpi, 2006, 3). Blogi siis on sisältöä, johon liittyy oleellisena osana ajankohtaisuus ja se, että lukijalle ilmaistaan selvästi julkaisemisen ajankohta. Blogeihin kuuluu yleensä myös mahdollisuus kommentoida julkaisuja (mt. 3), ja blogit ovatkin lähempänä verkkokeskustelua kuin yksisuuntaista viestintää. Scoblen ja Israelin mukaan hyvä blogi ei ole koskaan yksisuuntainen PR-kanava, vaan siellä käydään aitoa keskustelua (Scoble & Israel, 2008, 211). Blogoja verrataan usein päiväkirjoihin, joiden kanssa yhteistä onkin henkilökohtainen näkökulma sekä kronologisesti järjestetty sisältö (Cardell & Douglas, 2016, 298). Päiväkirjoista poiketen tekstit on kuitenkin jo lähtökohtaisesti tarkoitettu laajemmalle yleisölle, ja lukijat pääsevät osallistumaan keskusteluun.

Erilaisia verkkopäiväkirjoja alkoi ilmestyä jo 1900-luvun puolella, mutta vasta 2000-luku muutti tilanteen blogien osalta. Erilaiset blogialustat ja julkaisupalvelut tekivät julkaisemisesta niin nopeaa ja helppoa, että blogin pitäminen tuli mahdolliseksi niillekin, jotka eivät olleet teknisesti taitavia. (Kilpi, 2006, 4.) Monet

bloggaajat turvautuvat edelleen Googlen omistaman Bloggerin kaltaisiin alustoihin, joihin voi ilmaiseksi luoda oman bloginsa.

Tuomas Kilpi näkee blogit tärkeänä ”teknologisena, sosiaalisena ja taloudellisena muutosvoimana”, joka antaa lukijoille mahdollisuuden toimia julkaisijoina (mt. 3). Aiemmin julkaisutoimintaa harjoittivat vain suuret kustantamot ja mediatalot, mutta blogit toivat julkaisutoiminnan kaikkien ulottuville. Kuka tahansa sai yhtäkkiä äänensä kuuluviin.

Pelkästään Suomessa julkaistavien blogien määrää on mahdoton arvioida, sillä blogia voi julkaista lähestulkoon millä tahansa verkkosivulla (mt. 17). Tuomas Kilven mukaan ne ovatkin ”hetkellisiä ja nopeita, kuin metsästäjien juttelu illalla nuotion ääressä” (mt. 5). Kuka tahansa voi perustaa blogin ja unohtaa sen yhtä nopeasti internetin syövereihin.

Kaikkien blogien muodostamaa yhteisöä kutsutaan blogosfääriksi. Blogit ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa kommenttien ja linkkien kautta: bloggaajat kommentoivat toistensa postauksia, ja he myös lisäävät omaan blogiinsa linkkejä toisten blogeihin. (Kilpi, 2006, 17.) Blogit ovatkin alun perin olleet listoja verkkosivustoista, joilla bloggaaja on suositellut muitakin vierailemaan.

Suurin osa blogeista on tavallisten ihmisten nettipäiväkirjoja, joissa he kertovat päivästänsä ja laajemmin elämästään, mutta blogit ovat laajalti myös yritysmaailman käytössä. Tuomas Kilven esimerkki on General Motorsin varapääjohtaja Bob Lutz, joka pitää blogia päivätyönsä ohella (mt. 31). Monille blogit myös toimivat oman yritystoiminnan osana, kasvattamassa omaa brändiä. Robert Scoble ja Shel Israel ovat kirjoittaneet blogien ja bisneksen suhteesta, ja he peräänkuuluttavat aina aitoutta. Heidän mukaansa bloggaajan täytyy olla autenttinen ja uskottava, vaikka hän olisikin osa jonkin yrityksen brändiä. (Scoble & Israel, 2008, 181.)

Erilaisia bloggaajia on yhtä paljon kuin on erilaisia blogejakin. Tuomas Kilpi siteeraa jo vuonna 2006 tehtyä Pew Internet & American Life Projectin tekemää tutkimusta, jossa on tarkasteltu bloggaajien väestörakennetta (Kilpi, 2006, 20-21). Tutkimustuloksissa ei näyttäisi olevan mitään radikaalia: lähes kaikki lukemat ovat vain hieman yli 50 prosenttia eli lähes saman verran mahtuu aina ihmisiä myös toiselle puolelle. Jos 54 prosenttia bloggaajista on alle 30-vuotiaita, on siis 46 prosenttia bloggaajista yli 30-vuotiaita. Näistä tutkimustuloksista voi mielestäni päätellä, että blogeja pitävät kaikenlaiset ihmiset kaikenlaisista ihmisryhmistä.

Syitä blogien julkaisemiseen on myös paljon. Kilven (2006, 25) mukaan taustalla on usein tarve tulla kuulluksi ja saada oma äänensä julki. Tämän voin todistaa oikeaksi ainakin omalta kohdaltani: minä haluan pitää blogia, koska mielestäni minulla on sanottavaa, jonka haluan myös muiden kuulevan.

2.3 Matkablogit ovat vahvistaneet henkilökohtaista näkökulmaa

”Matkasta kirjoittaminen ei ole matkan jäljentämistä vaan uusi, tulkittu matka” (Varpio, 1997, 9-10). Yksi matkasta kirjoittamisen muoto ovat tänä päivänä matkablogit, jotka antavat matkaajille ja turisteille mahdollisuuden jakaa matkakokemuksiaan ja -kuviaan välittömästi internetin kautta (Cardell&Douglas, 2016, 298). Yksi matkablogien eduista onkin ehdottomasti se, että niiden avulla matkalla olevat voivat viestiä kuulumisistaan. Blogosfääri on pullollaan matkablogeja, jotka on aloitettu vaihto-opiskelun tai pidemmän reppureissun häämöttäessä, ja joiden pääasiallisena tarkoituksena on ollut lähettää kuulumisia kotiin jääneille läheisille.

Matkablogien ansiona on perinteisesti pidetty niiden ajankohtaisuutta ja nopeaa päivittymistä. Kylie Cardellin ja Kate Douglasin mukaan matkalta tapahtuva päivittyminen on blogille tärkeää ja jopa avain sen kiinnostavuuteen (2016, 299). Minun kokemukseni mukaan matkablogit eivät kuitenkaan ole niin reaaliaikaisia kuin monesti niiden ominaisuudeksi mainitaan. Minä en esimerkiksi koskaan kirjoita matkan aikana. Matkalla minä keskityn matkustamiseen ja havainnointiin, ja vasta kotona työstän nämä kokemukset postauksiksi. Myös monet muut tuntemani matkabloggaajat käyttävät samaa tekniikkaa.

Maailman ensimmäisen matkablogin kunnia on annettu ammattijournalisti Jeff Greenwaldille, joka vuonna 1994 onnistui lataamaan artikkelinsa internetiin suoraan kohteesta (Cardell & Douglas, 2016, 298). Perinteisen matka-artikkelin ja blogipostauksen ero on siis määritelty niin, että tärkeää on lataaminen kesken matkan, vaikka toisaalta perinteisen matka-artikkelin ja matkablogin välille on mahdollista luoda paljon muitakin eroja.

Minusta matkablogit eroavat perinteisestä matkajournalismista eniten henkilökohtaisen näkökulmansa vuoksi. Myös Cardell ja Douglas myöntävät yhden matkablogien pariin houkuttelevan piirteen olevan juuri ensimmäisen persoonan

aiheuttama kiinnostus. Kirjoittaja on kuin silminnäkiä, joka raportoi näkemästään rehellisesti ja vilpittömästi. (mt. 299.)

Yksi matkablogien tärkeimmistä ominaisuuksista on niiden uskottavuus (mt. 302). Lukijan täytyy voida luottaa siihen, että matkablogissa kerrotaan totuus. Toisaalta Cardell ja Douglas sanovat ammattimaisten matkabloggaajien olevan pakotettuja kertomaan tarinoita pelkkien yksityiskohtien sijaan (mt. 302). tarinat ovat tietenkin pääasiallisesti totta, mutta varmasti niitä myös usein vähän väritetään. Monet asiat ovat liian monimutkaisia selitettäväksi, joten niitä voidaan vähän oikoa, kun taas toisia yksityiskohtia voidaan liioitella. Monet matkabloggaajat kuitenkin noudattavat kirjoittamatonta eettistä koodistoa, joka edellyttää pidättäytymään totuudessa (mt. 302), joten asioiden värittäminen on varmasti hyvin minimaalista, eikä koske merkittäviä yksityiskohtia.

Suomessa suurin osa matkabloggaajista noudattaa Ping Ethics -koodistoa, joka myös määrittelee hyviä tapoja blogeissa (<http://pingethics.fi/fi/ping-ethics/>). Tämä koodisto on tarkoitettu kaikkien alojen blogien noudatettavaksi, ja siinä kiinnitetään enemmän huomiota bloggaajien ja yritysten väliseen yhteistyöhön. Ping Ethics -koodistolla pyritään saamaan suomalaiseseen blogosfääriin yhteiset pelisäännöt siitä, millä tavoin kaupalliset yhteistyöt merkitään, ja kuinka niistä tiedotetaan lukijoille. Suomessa koodisto ei siis puutu blogien totuudenmukaisuuteen.

Uskottavuuden lisäksi toinen matkablogeille tärkeä ominaisuus on auktoriteetti. Tämä auktoriteetti on vahvasti sidoksissa uskottavuuteen, mutta totuuteen liittyvän uskottavuuden sijaan auktoriteetilla tarkoitetaan asiantuntevaa uskottavuutta. (Cardell & Douglas, 2016, 302.) Blogin täytyy siis onnistua vakuuttamaan lukijansa siitä, että heidän kannattaisi lukea juuri tätä kyseistä blogia, eikä mitään muuta.

Adventurous Kate -nimistä matkablogia pitävä Kate McCalley on sanonut auktoriteetin nousevan riippumattoman tarkkailijan roolista. Kun blogista huokuu riippumattomuus, luottaa lukija blogin sanomaan ja siitä saamaansa tietoon – ja yleensä hakeutuu blogin ääreen uudelleenkin. McCalley korostaa riippumattomuuden yhteydessä myös sidoksettomuutta eli bloggaajat sitoutuvat merkitsemään tarkasti, jos kyseessä on minkäänlainen kaupallinen yhteistyö (mt. 301). Tämä viittaa samaan asiaan kuin aiemmin mainitsemani Ping Ethics -koodisto: blogimaailma on yhdessä sopinut säännöt sille, kuinka kaupallisiin yhteistöihin suhtaudutaan, ja myös lukijat ovat oppineet reagoimaan näihin.

Muodoltaan matkablogit muistuttavat vahvasti muuta blogimaailmaa: ne ovat kronologiseen muotoon tehtyjä päiväkirjamaisia ja persoonallisia kokonaisuuksia, jotka ajan kuluessa muodostavat selkeän jatkumon (mt. 298-299). Blogitekstit siis saattavat yksittäin vaikuttaa irrallisilta ja vähän kaukaisiltakin, mutta ajan kuluessa tekstien jatkumo saa aikaan selkeän tarinan.

Matkablogeissa ovat tekstin lisäksi oleellisessa roolissa myös kuvat ja video, ja suurin osa matkablogeista onkin kuvitettuja blogeja (mt. 299). Minäkin pohdin pitkään, voisiko matkablogi olla vanhoja matkapäiväkirjoja mukaileva puhtaasti tekstiin luottava kokonaisuus, mutta tällaista ei ainakaan vahvasti suositella. Hyvät kuvat mainitaan usein yhdeksi matkablogin tärkeimmistä piirteistä, ja ainakin Suomessa monet blogit keräävät suuria lukijamääriä juuri laadukkailla kuvilla.

Vaikka matkablogien tärkeänä ominaisuutena pidetään matkoilta tapahtuvaa päivittymistä, on niillä myös vahva arvo yleisenä matka-aiheisena arkistona (mt. 300). Vaikka blogin ahkerat seuraajat kiittävätkin nopeaa päivittymistä, löytää blogi usein uusia lukijoita juuri arkistonsa avulla. Matkablogista täytyy löytää helposti hakusanojen avulla tiettyjä aiheita, jolloin jutun julkaisuajankohdalla ei ole niinkään väliä. Monet ihmiset saapuvat matkablogien pariin juuri etsiessään vinkkejä tiettyyn matkakohteeseen. Esimerkiksi minun blogini suosituimpia juttuja on parin vuoden takainen ”Legolandin hinnat”, jossa avaan Legolandin matkan kustannuksia. Kyseisen postauksen pariin lukijat saapuvat hyvin usein Googlen kautta eli he ovat nimenomaan etsineet tietoja Legolandin hinnoista. Sillä ei ole väliä, että olen kirjoittanut jutun jo lähes kaksi vuotta sitten, sillä hinnat pätevät lähes täysin vielä tänä vuonnakin.

Matkabloggaajien – kuten muidenkin bloggaajien – joukossa alkaa olla yhä enemmän heitä, jotka tekevät sitä työkseen. Cardell ja Douglas jakavat matkabloggaajat kahteen joukkoon: heihin, joille blogi on ensisijaisesti henkilökohtaisen ilmaisun väline, ja heihin, jotka suhtautuvat bloggaamiseen ammatillisena välineenä ja tavoitteena. Heidän mukaansa näiden kahden ryhmän välillä on tietty jännite. (Cardell & Douglas, 2016, 301.) Tämä on luonnollista, sillä toisille kyseessä ei ole vain harrastus, vaan tapa ansaita elanto.

Suomessa matkablogin pitämisen ei voi elää: blogista saatavat tulot ovat niin pienet, etteivät ne riitä elannoksi. Suomessa sen sijaan on paljon matkabloggaajia, joille blogin pitäminen muodostaa osan toimeentulosta, jolloin heidätkin voi laskea tuohon Cardellin ja Douglasin jälkimmäiseen ryhmään. He suhtautuvat työhönsä

erittäin kunnianhimoisesti, ja se on osa heidän ammattikuvaansa, jota he myös varjelevat. Ristiriitoja syntyykin silloin, kun harrastajat kilpailevat samoista toimeksiannoista ilman tarvetta toimeentulolle. Myös tähän on Suomessa kehitetty ratkaisuksi aiemmin mainitsemani Ping Ethics -koodisto, jonka hyväksynyt bloggaaja ei myy ilmaiseksi työtä, josta tilaajan kuuluisi maksaa. Tällä tavalla työn hinta ei laske liian alas, eivätkä ammattimaiset bloggaajat kärsi turhasta kilpailuedusta.

Kansainvälisesti matkabloggaamisen ammattimaistuminen on johtanut siihen, että matkablogit ovat alkaneet lähestyä matka-arvosteluja (mt. 302). Blogit ovat siirtyneet kauemmas päiväkirjoista ja tarjoavat enemmän kohdeoppaita ja esimerkiksi hotelliarvosteluja. Bloggaajat jakavat kohteista tarkkaa faktatietoa pelkän tunnelmoinnin sijaan, ja hotellit ja lentoyhtiöt tarjoavat öitä ja matkoja blogimainintoja vastaan. Matkalla ollessa tämä on yksi merkittävä toimeentulo matkabloggajalle.

Vastapainoksi tälle Cardell ja Douglas esittävät, että matka-arvostelut ovat itse asiassa uusi bloggaamisen muoto. Näillä arvosteluilla he tarkoittavat esimerkiksi Trip Advisorin kirjoitettuja vertaisarviointeja, joiden perusteella kohdetta harkitsevat matkajat voivat miettiä, onko kyseessä heidän tarpeisiinsa sopiva kohde. He perustelevat vertausta sillä, että molemmissa muodoissa korostuvat henkilökohtainen näkökulma ja subjektiivinen lähestyminen. (Cardell & Douglas, 2016, 303-304.)

Minä en itse näkisi matka-arvosteluja ihan noin lähellä matkablogia: lähtökohdat ovat toki samat, mutta mielestäni kohdearviot ovat yksittäisiä tekstejä, jotka lähtevät enemmän kirjoittajan halusta kertoa jotain kohteesta. Matkablogi taas yleensä muodostaa suuremman kokonaisuuden, jonka osat on mietitty tarkkaan: tekstien vaihtelevat muodot ja tyyli, samoin kuin aiheet ja kuvien määrät, on kaikki mietitty palvelemaan blogin omaa rytmiä ja omaa tyyliä. Ja ainakin minun blogissani kaikki nämä osatekijät kertovat minun tarinaani, jota toivon lukijoiden seuraavan yhtä juttua pidempäänkin.

Vaikka Cardell ja Douglas puhuvatkin matkabloggaamisen ammattimaistumisesta, heidän mielestään harrastaja-bloggaajat ovat kuitenkin se ryhmä, joka on muuttanut lajia eniten. Heidän mukaansa bloggaaminen kuvastaa matkustamista yleisemminkin: siitä on tullut kaikille mahdollista, ja yhä useammat matkustavat siksi, että he haluavat ja voivat niin tehdä. Samalla tavoin yhä useammat

harrastajat pitävät matkablogia, koska se on heille mahdollista, ja he haluavat laittaa muistiin omia matkojaan. (mt. 305.) Harrastaja-bloggaajat ovat siis yleensä niitä, jotka uudistavat muotoa, sillä heillä on varaa kokeilla uusia tapoja tehdä asioita. Harrastajilla kyse on vain harrastuksesta, eikä siihen liity ammatillisia tavoitteita, jolloin sääntöjä ja ohjenuoria on paljon vähemmän. Harrastajia on monesti myös ammattimaisia bloggaajia helpompi uskoa (mt. 304). He eivät ole saaneet rahaa vastineeksi arviostaan, jolloin lukijan on helpompi luottaa heidän vilpittömään mielipiteeseensä.

Kuitenkin yhä useampi matkaja haluaa saada oman tarinansa kerrottua. Cardell ja Douglas puhuvat ”oman sanan sanomisesta 2000-luvun mediakulttuurissa”. Heidän mukaansa tarinoiden kertominen ja jakaminen on yleistä ja hyväksyttyä, mihin osasyynä on varmasti sosiaalisen median osallistuminen. Ihmiset ovat jo tottuneet jakamaan omia asioitaan laajalle yleisölle. (mt. 304.)

2.4 *Lähtöselvitetty* kertoo minun matkojeni tarinoita

Lähtöselvitetty on matkablogi, joka on virallisesti syntynyt helmikuussa 2016. Todellisuudessa blogin juuret ovat jo paljon kauempana, sillä ensimmäiset matkatarinani kirjoitin verkkoon jo vuonna 2011. Tuolloin kirjoittaminen oli vain minun oma harrastukseni, enkä tavoitellut blogille lukijoita.

Sen sijaan vuonna 2015 blogin pitäminen alkoi kiinnostaa enemmän. Ryhdyin seuraamaan kotimaisia matkablogeja, ja vihdoinkin loppuvuodesta pääsin rakentamaan omaa blogiani Matkabloggaajat-nimiselle alustalle. Ensimmäisen postaukseni julkaisin siellä 19.2.2016. Se käsitteli huumorin keinoin sitä, kuinka lapsiperhe pakkaa matkaa varten. Matkablogeissa ovat hyvin yleisiä postaukset, joissa kuvataan matkalaukun sisältöä. Lapsiperheessä taas pakkaaminen on yleensä kaaosta, jonka keskellä ei ehdi ottamaan valokuvia. Matkalaukut eivät yleensä myöskään ole kovin kuvauskelpoisia, sillä tavaroita on sullottu mukaan aivan viime hetkiin asti.

Lähtöselvitetty on perhematkailuun erikoistunut matkablogi. Matkustan lähes aina perheeni kanssa, ja he ovat erottamaton osa minun matkakokemustani, sekä kokemustani siitä kirjoittamisesta. Minä kirjoitan miehestäni ja lapsistani, sekä hyvin usein myös omista vanhemmistani. Kukaan heistä ei ole päässyt valitsemaan sitä, haluavatko he olla hahmoja minun blogissani, mutta toisaalta yritän arvostaa heidän toiveitaan oman näkyvyytensä asteesta.

Matkablogien kentällä minun blogini edustaa kaunokirjallisempaa päätä. Minä kirjoitan harvoin kohdeoppaita tai hotelliesittelyjä, vaan sen sijaan kirjoitan pohdintoja matkustamisesta ja sen luonteesta, sekä itsestäni matkustajana. Blogini suosituin postaus onkin tähän mennessä ollut pohdinta siihen, mihin näinä maailman aikoina enää uskaltaa matkustaa. Postaus sai alkunsa uutisista, joita tuntui silloin tulevan joka puolelta: pommeja oli räjähtänyt monissa paikoissa, joissa mekin olimme matkustaneet. Halusin pohtia sitä, uskallanko viedä perheeni paikkoihin, joissa on epävakautta, vaikka periaatteessa niihin vielä voisikin matkustaa.

Minulle blogin pitäminen on ensisijaisesti tapa ilmaista itseäni. Minulla on tarinoita, joita haluan kertoa muillekin. Haluan myös, että minun tarinoitani lukevat ne ihmiset, joita ne oikeasti kiinnostavat, eivätkä vain lähisukulaiset, jotka pakotan lukemaan.

Minulle blogilla on suuri merkitys siis myös julkaisukanavana. Sitä kautta saan yleisöä sille, mitä kirjoitan. Yleensä myös saan sen verran статистиikkaa ja kommentteja, että huomaan, millaisista teksteistä lukijani pitävät. Tietenkin teen postaukset aina omien mieltymysteni mukaan, mutta silti on myös terveellistä ottaa uskolliset lukijansa huomioon. Minun ei kuitenkaan tarvitse arvailla, onko tekstistäni pidetty, vaan saan hyvin konkreettisesti palautetta kommenttien ja lukijamäärien muodossa.

Blogini tärkeimmässä roolissa olen kuitenkin minä itse: minä olen blogin kertoja ja samalla myös päähenkilö. Kirjoitan aina asioista, jotka olen itse nähnyt ja kokenut, ja jotka ovat herättäneet minussa ajatuksia. Kaikki kokemukset ovat siis suodattuneet minun kauttani ja kaikki tekstit kertovat yhtä paljon minusta itsestäni kuin matkustamisesta.

Tästä syystä onkin ollut haastavaa miettiä, millainen kertoja ja päähenkilö minä oikein olen. Mitä haluan paljastaa lukijalleni, ja mitä taas haluan pitää omana tietonani? En halua kuitenkaan kertoa kaikkia asioita elämästäni, enkä varsinkaan lasteni elämästä. Lasten tapauksessa täytyy tarkkaan pohtia sitä, millaisina he haluavat blogissani näyttäytyä.

Olen myös kokenut, että minä olen henkilönä liian moniulotteinen hyväksi päähenkilöksi. Tavallinen ihminen on monimutkainen olento: hän saattaa olla yhtenä päivänä kiinnostunut yhdestä asiasta ja toisena taas toisesta. Tämä ei kuitenkaan toimi, kun kyseessä on kirjallinen hahmo, vaan hänen tulisi olla jollain tavalla looginen. Tästä syystä olen jättänyt monia elämäni osa-alueita blogin ulkopuolelle ja

keskittynyt rakentamaan itsestäni hieman yksinkertaisempaa ja parempaa henkilöahmoa, jonka toiminnassa on aina logiikka. Tätä rakentamista varten olen ottanut käyttöäni narratologian oppeja tarinan ja kerronnan erottamisesta, sekä tutkinut sitä, millainen kertoja minä voisin olla.

3. Matkakirjoittamisen poetiikkaa

Matkakirjoittamisen muodot ovat moninaiset aina hyvin konkreettisista päiväkirjamuotoisista matkakertomuksista syvälle kirjoittajan sisimpään matkustaviin teksteihin. Matkakertomusten taustalla vaikuttaakin koko se fiktiivisen kirjallisuuden ketju, jota kautta aikojen on tuotettu. Esimerkiksi Homeroksen Odysseiaa on jo pitkään luettu matkakertomuksena, jolta myös matkakirjoittamisessa otetaan vahvasti vaikutteita. (Knapas, 2002, 127). Odysseuksen matka kotiin erilaisten koettelemusten kautta on kertomuksen muoto, joka on helppo ottaa käyttöön matkakertomusten puolella: pitkä harhailu, joka viimein päättyy iloiseen kotiinpaluuseen (Pfister, 2016, 289), on suosittu rakenne monenlaisissa matkakertomuksissa.

Matkakertomukset ovat aina ihmisille väylänä muualle maailmaan (Thompson, 2016, 198). Matkatekstit ovat palvelleet hyvin konkreettista tarvetta tietää muista maista ja kulttuureista.

1700-luvun lopulla nousivat suosioon kirjallisemmat matkakertomukset, joissa lukijan huomio kiinnitettiin kirjoittajan tyyliin enemmän kuin varsinaiseen faktatietoon. Tämän onkin nähty johtavan suoraan siihen, että matkakertomukset ovat kehittyneet enemmän kokoelmiksi mielenkiintoisia tarinoita ja subjektiivisia näkökulmia kuin puhtaasti tietokirjoiksi. (mt. 198.) Matkaoppaat ovat toki oma kirjallisuuden lajinsa, mutta yleisesti matkakertomuksilla tarkoitetaan enemmän subjektiiviseen kokemukseen perustuvia tarinoita. Matkaoppaat ja matkakertomukset onkin eroteltu siten, että matkaoppaissa kirjoittajan persoona on painettu taka-alalle, kun taas matkakertomuksissa subjektiiviset kokemukset ovat pääosassa (mt. 198).

Matkakirjoittaminen on kehittynyt kirjallisten matkakertomusten vaikutuksesta lähemmäs omaelämäkerrallista kirjoittamista, jonka pääpaino on henkilön

muutoksessa ja sisäisessä matkassa (mt. 198). Tärkeämpää kuin se, mihin kirjoittaja on fyysisesti mennyt, on hänen sisäinen matkansa johonkin eri tilaan.

Matkakertomus ei koskaan ole yhtä kuin tehty matka, vaan se on sopivaan muotoon muokattu luettava matka (Hapuli, 2005, 125). Vaikka matkakertomus etenisi kronologisesti matkan alusta loppuun, on kertomuksen tapahtumia korostettu ja painotettu eri tavoin kuin todellisessa elämässä. Matkakirjallisuuden tutkimuksessa on perinteisesti etsitty teosten jännitteitä ja eroja (mt 128), joita hyvässä kirjallisuudessa täytyy aina olla. Pelkkä tapahtumien kuvailu ei ole kiinnostavaa lukijan kannalta, vaan tapahtumissa täytyy olla ristiriitoja.

Yrjö Varpio (2005, 37) on korostanut sitä, kuinka matkustajat ovat yleensä eräänlaisessa välitilassa: he ovat kulttuurin ja luonnon välissä mitellen voimia luonnon kanssa. Mielihyvä siis syntyy taistelusta ja itsensä voittamisesta. Minä en ehkä enää lähtisi tekemään aivan yhtä jyrkkää jakoa kulttuurin ja luonnon välille, vaan enemmänkin ajattelisin tutun ja tuntemattoman välistä taistelua: matkaaja joutuu väistämättä hyppäämään itselleen tuntemattomaan ympäristöön, mistä selviäminen aiheuttaa hyvänolontunteen. Tämä näkyy vahvasti matkakirjallisuudessa, jossa tuttuuden jättäminen taakse ja tuntemattoman kohtaaminen ovat vakioainesta.

Matkakirjallisuudelle lyö vahvan leimansa kokeneiden matkailijoiden tarve erottautua turisteista ja turismista (Hapuli, 2005, 128 – 129). Samalla kun matkakirjoittajat pohtivat omien teostensa suhteutumista muihin matkakirjoihin, he yrittävät tehdä selvää pesäeroa myös matkojensa suhteen: matkakirjoittaja pyrkii matkustamaan paikkoihin, joihin tavalliset ihmiset eivät matkusta.

Ahkera matkustaminen tiettyihin paikkoihin on jo saanut aikaan sen, että suunnistamme matkoilla merkkien emmekä varsinaisten kohteiden perässä. Sanna Turoma on kirjoittanut Joseph Brodskysta ja turismin nostalgiaista, ja Turoma yhdistääkin tässä tekstissä matkakirjallisuuden semiotiikkaan. Turoma käsittelee Brodskyn esittämää ajatusta siitä, että turistinähtävyyksistä on luotu niin paljon jäljennöksiä, että oikeastaan jäljellä ei ole enää sitä referenttiä, vaan ainoastaan merkki pysyy. Me myös turisteina luemme kaupunkeja ja maisemia merkkijärjestelminä semiootikkojen tavoin. (Turoma, 2007, 256.) Esimerkiksi Eiffeltorni on toistettu niin monissa erilaisissa yhteyksissä, että kuva tornista merkitsee jo usein paljon enemmän kuin itse torni. Monelle turistille varsinaiset kohteet ja

nähtävyydet ovatkin lopulta pettymys, kun he ovat lähteneet matkaan merkin innoittamina, mutta todellisuus harvoin on sitä, mitä on ennakkoon kuvitellut.

Matkakirjallisuudelle on ominaista katsomisen korostaminen: Matkaaja katsoo ja arvioi näkemäänsä, kun taas kohteet jäävät kasvottomiksi ja vieraiksi (Hapuli, 2005, 130). Matkalla ihminen kohtaa asioita, joita hän ei kotona näe. Hän on vieras, jolla on vieraan näkökulma. (mt. 133.) Samalla kohteilla ei ole sanottavaa matkakertomuksissa, vaan he ovat äänettömiä kohteita, joista kirjoitetaan. Matkaaja kulkee ja tarkkailee, ja käyttää sitten samaansa aineistoa matkakertomuksessaan.

Katsominen ei kuitenkaan ole koskaan täysin sukupuolineutraalia, vaan miehen ja naisen katseella on ollut erilainen merkitys. Päivi Inkeri Setälä on pohtinut katsetta ja katsomista juuri naisnäkökulmasta: kuinka matkoilla naisilla on ollut lupa ihan eri tavalla katsoa, kun he ovat katsoneet kameran linssin läpi. Matkailijanaisilla on yhtäkkiä ollut mahdollisuus katsoa paikkoihin, joihin he eivät muuten edes pääsisi, kun he ovat tehneet sen kameroiden avulla. (Hapuli, 2005, 134.) Monesti katsominen on myös helpompaa kameran läpi: paikkoihin voi pysähtyä ja yksityiskohtia voi tutkia, kun sen tekee kameran kanssa. Ilman kameraa katsominen muuttuu helposti tuijottamiseksi, kun taas kameran avulla se on luvallista tarkkailua.

Ehkä tästä syystä valokuvat ja valokuvaaminen ovat tulleet kiinteäksi osaksi myös matkakirjallisuutta: hetkeen on paljon helpompi pysähtyä, kun sen tekee valokuvaamisen varjolla. Tämä korostuu erityisesti matkablogeissa, joissa kuvilla on vähintään yhtä suuri painoarvo kuin matkakertomuksella. Vaikka kuvat tuovat lisää visuaalisuutta ja antavat eri tavalla tietoa, on kuvien avulla myös helpompi katsoa tarkasti. Minulle itselleni valokuvien yhdistäminen tekstiin on avannut aivan uusia keinoja: voin keskittyä tekstissä enemmän muihin aistihavaintoihin, kun nähtyjä asioita voin näyttää myös lukijoille valokuvien avulla. Olen myös kirjoittanut kokonaisia tekstejä pohjautuen julkaisemiini instagram-kuviin. Tällainen on esimerkiksi tekstini Parhaita fiiliksiä: Sri Lanka värikuvina (5.3.2018), jossa kertaan Sri Lankan matkaa julkaisemieni kuvien kautta. Teksti ei siis ole lähtenyt liikkeelle varsinaisesta tarinasta, vaan kuvista.

Postmoderni matkakirjoittaminen ei kuitenkaan ole enää yhtä yksinkertainen laji: minä-muotoisesta kerronnasta huolimatta faktan ja fiktion raja on häilyvä (Pfister, 2016, 293). Matkakirjallisuuden rajoja venytetään. Sen sijaan, että matkaajat ylittäisivät rajan, tänä päivänä he menevät rajan yli, ali ja ympäri (mt. 293), jolloin myös kertomukset muuttuvat monimuotoisemmiksi ja kattavat pelkän matkatarinan

lisäksi muitakin elementtejä. Postmodernissa matkakirjoittamisessa on tyypillistä, että matkakirjallisuuden konventiot on opeteltu tarkkaan, minkä jälkeen niitä on ryhdytty viemään täysin toisille tasoille (mt. 296).

Matkakirjoittamiseen liittyy aina keskustelu faktasta ja fiktiosta. Lajiin kohdistuu odotukset totuudenmukaisuudesta, vaikka lopulta kyse on aina yhdestä kertomuksesta. Tällaiselta lajilta kuitenkin odotetaan tiukkaa totuudenmukaisuutta, kun teksteissä käsitellään eksoottisia aiheita, joista muilla ei ole kokemusta (Carey, 2016, 3).

Daniel Careyn mukaan matkakirjoittamiseen liittyy pitkä perinne siitä, että kirjoittajien uskotaan useimmiten valehtelevan tai ainakin suuresti liioittelevan kokemuksiaan. Vanhaa perinnettä onkin vaikea muuttaa. (Carey, 2016, 3.) Toisaalta lukijat ryhtyvät helposti epäilemään lukemaansa, koska heidän on vaikea uskoa asioita, joita eivät ole itse todistaneet (mt, 5). Vaikka lukija periaatteessa uskoisikin lukemaansa, on hänen mielessään helposti epäily, kun käsitellään aluetta, jota hän ei tunne. Vieraus on usein myös pelottavaa.

Itse olen matkakirjoittajana todennut, että vieraistakin asioista kannattaa kirjoittaa mahdollisimman tutulla tavalla ja säännöstellä selvästi vieraampia elementtejä. Ihmiset haluavat lukea myös itselleen vieraista asioista ja paikoista, mutta niissä täytyy silti olla jotain kiinnekohtaa omaan elämään. Esimerkiksi Vietnamista kirjoittaessani minä vertaan maata aina tasaisin väliajoin Thaimaahan, joka taas on lukijoille tutumpi kohde. Heidän on helpompi käsittää esimerkiksi Saigonin liikennesuuhkat, kun niitä vertaa monille tutun Bangkokin ruuhkiin.

Matkakirjoittamisen alkuaikoina tekstit kirjoitettiin artikkelimuodossa lehtiin, ja mukaan tuli yleensä editoija, joka antoi oman leimansa tekstille. Esimerkiksi Daniel Defoen *Robinson Crusoe* julkaistiin alun perin täysin autenttisena kokemuksena, jota vielä esittelyissä korostettiin puhtaasti historiallisena tekstinä ilman merkkiäkään fiktiosta. (Carey, 2016, 7 – 8.) Tänä päivänä teosta arvostetaan taidokkaana fiktiivisenä tekstinä, eikä sen oletetakaan kertovan todellisista kokemuksista.

1800-luvun lopulla romantiikan aikana vaatimus totuudesta jäi hieman taka-alalle, kun huomio keskittyi fyysisen matkustamisen sijaan ihmisen sisäiseen matkaan. Lukijat eivät hakeneet niinkään paljon faktoihin pohjaavaa tietoa, vaan he kaipasivat mielen sisäisiä tapahtumia ja kohtaamisia. Tärkeintä oli kirjoittajan oma päänsisäinen maailma. (mt. 12). Kirjoittajan subjektiivinen kokemus nousi arvokkaaksi, eivätkä todelliset faktat olleet enää se merkityksellisin elementti.

1900-luvulle tultaessa teoksen kaunokirjalliset ansiot ovat nousseet entistä tärkeämpään osaan. Carl Thompson on todennut, että esteettisemmän matkakirjallisuuden myötä kiistely totuuden ja fiktion välillä on menettänyt merkityksensä, kun oikeasti merkityksellisiä ovat teoksen kirjalliset ansiot (Thompson, 2016, 199).

Myös tänä päivänä matkakirjoittamisessa korostuvat ihmisen oma kokemus ja tapa, jolla hän näkee paikat. Careyn (2016, 13) mukaan enää ei ole oleellista, että lukija pystyisi matkakertomuksen avulla matkustamaan täsmälleen samoihin paikkoihin, vaan tärkeämpää on, että hän kertomuksen avulla voi avata itsensä näkemään maailman uudella tavalla. Matkakertomukset siis avaavat lukijankin mielen avarammaksi niin, että hän on valmis ottamaan vastaan ajatuksia ihmisyydestä ja olemisesta maailmassa aiempaa laajemmin. Tietenkin matkakirjoittajalta tänäkin päivänä vaaditaan sitä, että hän on käynyt paikoissa, joista kertoo, ja on itse kokenut kertomansa asiat, mutta konkreettisia tapahtumia tärkeämpää on se, kuinka ne ovat vaikuttaneet häneen, ja kuinka ne sitä kautta voivat avata uusia ajatuksia myös lukijassa.

Simon Cooke on tutkinut matkakirjoittamisen ja elämäkerrallisen kirjoittamisen yhteyttä ja todennut matkakertomuksen olevan aina kirjoittajansa omakuva (Cooke, 2016, 15). Matkakertomuksessa on aina vahvasti läsnä matkaaja, joka tarinaa kertoo, jolloin tarina kertoo jotain myös hänestä. Minun matkani olisivat jonkun toisen kirjoittamana täysin eri matkoja, koska teksteistä puuttuisivat varmasti ne asiat, joiden kautta minä matkaa mielessäni suodatan. Esimerkiksi vuonna 2018 tekemäni Sri Lankan matka suodattui hyvin vahvasti sen kautta, että tapasimme heti matkan alussa kummityttöni. Koko loppumatka värittyi tämän tapaamisen kautta ja kirjoitin tapaamisesta seuraavaa:

World Visionin vieraana vietetty päivä oli niin opettavainen ja koskettava, että se määritteli oikeastaan meidän loppulomaamme Sri Lankassa. Teimme vierailun aivan neliviikkoisen lomamme ensimmäisinä päivinä, emmekä sen jälkeen enää osanneet asettua tavallisen turistin asemaan: Sri Lankan köyhimpien olot olivat tulleet niin lähelle. (Välillä vähän politiikkaa: yksi päivä Kalpitiyassa 11.3.2018)

Cooken havaintojen mukaan matkakirjoittaminen ja elämäkerrallinen kirjoittaminen ovat kuitenkin muotoina jääneet hämmentävän kauas toisistaan.

Vaikka matkakertomuksen päähenkilönä on kirjoittaja itse, tekstit kertovat useammin kohteesta kuin kirjoittajasta. (Cooke, 2016, 16.) Tämä tuntuu ensin omituiselta ajatukselta, kun kaikista kirjoittamisen muodoista juuri matkakirjoittaminen tuntuu siltä lajilta, jossa kerrotaan itsestään ja omista tekemisistään. Minä yritän aina kirjoittaa matkoista juuri omasta näkökulmastani, sillä se on se, joka erottaa minut muista matkakirjoittajista. Kuka tahansa voi kirjoittaa Pariisista, mutta vain minä voin kirjoittaa siitä minun näkökulmastani.

Cooke kuitenkin korostaa sitä, että matkakertomuksissa ei mennä henkilön mukana kohdusta hautaan, vaan matkakertomus on aina pieni irrallinen osa elämästä: ikään kuin syrjähyppy tavallisesta elämästä tai erillinen matka suuren elämänmatkan sisällä. Matkakertomus ei siis kerro päähenkilöstään tarpeeksi ollakseen elämäkerrallista kirjoittamista. Lukija ei välttämättä opi kirjoittajasta muuta kuin sen pienen hetken, jolloin hän on itse asiassa ollut täysin itselleen vieraassa ympäristössä. Matkakertomukset eivät keskity oikeisiin suhteisiin, vaan lyhyisiin kohtaamisiin, minkä vuoksi ne eivät kerro tarpeeksi kirjoittajasta. (mt. 19.) Kyse ei ole koko elämästä, vaan pienestä palasta sitä.

Cooke etsii syitä matkakirjoittamisen ja elämäkerrallisen kirjoittamisen erilaisuuteen ensin Freudin psykoanalyysistä. Psykoanalyysi esitteli ihmisen mielen monimutkaiset halut ja pelot, ja Cooke tulkitseekin tätä kautta myös ihmisen matkakokemusten olevan kompleksisia (mt. 20). Ihmisen mieli ei toimi niin suoraviivaisesti, että se vain tuottaisi suoraa matkaraporttia, vaan mukaan tulevat tiedostamattomat alueet. Tästä syystä matkakertomuksetkin usein kertovat enemmän ihmisestä itsestään kuin itse matkasta.

Samalla Cooke pohtii muistin merkitystä matkakirjoittamisessa: ihmisen muistikaan ei ole suoraviivainen väline, vaan nostaa esiin asioita eri syistä. Usein ihmisen muisti nostaa esiin asioita, jotka ovat vaarassa kadota, jolloin matkakirjoittajan muistikin saattaa nostaa esiin sinällään epäolennaisia asioita. (mt. 22.) Minä en antaisi ihan noin paljon painoarvoa itse muistille, sillä kirjoittajan aivot tekevät valintoja monilla eri tavoin: ei kaikesta kannata kirjoittaa, vaikka sen olisikin nähnyt. Sen sijaan on järkevintä kirjoittaa sellaisesta, josta kukaan muu ei ole vielä kirjoittanut. Kuten aiemmin totesin, matkakirjoittamisen ei ole tarkoitus piirtää kokokuvaa ihmisestä, vaan kertoa pienestä osasta hänen elämänsä.

Hyvin usein kirjoittajan motiivina on kirjoittaa siitä, mitä yleisö haluaa lukea ja mitä se pyytää. Perinteisten matkakirjojen myynti kertoo heti sen, millaisilla

tarinoilla on vetovoimaa, ja verkkoon kirjoittavat pystyvät seuraamaan lukijamääriä analytiikkatyökalujen välillä. Minä itse ainakin tasapainoilen koko ajan sen kanssa, kuinka paljon kirjoitan ihan omaksi ilokseni tekstejä, ja kuinka paljon kirjoitan niistä aiheista, joista tiedän lukijoiden odottavan minun kirjoittavan. Usein itselle mieleiset tekstit ovat vähän tunnelmallisempia maalailuja, jotka toki saattavat kerätä lukijoita hyvin heti siinä hetkessä, mutta joiden myöhempi arvo on paljon vähäisempi. Selkeästi informatiivisemmat tekstit taas saattavat kerätä lukijoita vielä vuosien jälkeenkin, kun googlen hakutulokset nostavat tekstejä esille. Lukijamäärät ovat kuitenkin se määre, jolla omaa menestystä kirjoittajana markkinoidaan, jolloin ei voi täysin sulkea silmiään myöskään yleisön toiveilta.

Nykyään matkakirjoittamiseen sisältyy enemmän ääniä ja vaihtelua kuin koskaan aiemmin historiassa, ja laji muuntuu ja kehittyy koko ajan (Thompson, 2016, 197). Tästä syystä matkakirjoittamiselle on hankalaa laatia tiettyä teoriaa tai edes vetää mitään kovin selkeitä linjoja sen tavoista.

Thompsonin mukaan matkakirjallisuus on tänä päivänä jämähtänyt kevyen lukemiston maineeseen, vaikka matkakirjallisuuden kuluttajat ovat luultavasti sivistyneimmästä päästä lukevaa kansaa, ja sitä kautta ovat erittäin kyvykkäitä tunnistamaan matkakirjallisuuden moninaiset muodot ja lainalaisuudet (mt. 199 – 200). Suomessa ainakin matkakirjat ovat hyvinkin moniulotteisia ja taidokkaita, ja avaavat maailmaa monimutkaisten kuvioden takana. Esimerkiksi Mia Kankimäen kirjat *Asioita jotka saavat sydämen lyömään nopeammin* (2013) ja *Naiset joita ajattelen öisin* (2018) ovat matkakirjoja, joissa yhdistyvät kulttuurihistoria, antropologia ja naistutkimus osaksi matkailua. Matkailu on vain pieni sivujuonne, jolla on kuitenkin valtava merkitys päähenkilön elämän ja ajatusten kannalta.

Myös Suomen viihteellisimmät matkakirjoittajat *Madventuresin* Riku Rantala ja Tunna Milonoff ovat onnistuneet saamaan kirjoihinsa valtavan määrän kulttuuri- ja tapatietoutta, joka opettaa lukijoille humanistista ja reilua suhtautumista koko maailmaan. Viihteellisestä maineestaan huolimatta myös heillä on hyvin asiapitoinen ja maailmaa tarkasteleva näkökulma, joka voittaa jopa monet tieteellisemmät tekstit.

Suuremmaksi ongelmaksi Thompson mainitsee kuitenkin matkakirjoittamisen kolonialistisen sävyn vielä nykyäänkin: sen sijaan, että matkakirjoittajat katselisivat maailmaa oikeasti avoimin silmin, he toistavat kolonialistista katsomistapaa, jossa kohdemaat alistetaan länsimaisen ihmisen katseelle (mt. 202). Matkakirjoittajat eivät siis oikeasti asetu kohteidensa todellisuuteen kanssa, vaan he katselevat paikkoja ja

ihmisiä länsimaisesta näkökulmasta. Pahimmillaan kohdemaan ihmiset jäävät hassuiksi sivuhahmoiksi, joiden piirteet yksinkertaistetaan, ja heistä tehdään stereotyyppisiä. Thompson kaipaisikin matkakirjallisuuteen moniulotteisempaa käsittelyä ja epäjärjestyksen aiheuttavien poliittisten ja taloudellisten syiden kriittistä analyysiä, ja myös kehittyneiden maiden osallisuuden arviointia (mt. 203). Matkakirjoittajien ei pitäisi vain tyytyä katsomaan paikkoja ja ihmisiä, vaan oikeasti pureutua asioiden taakse.

Suomessa Reilun matkailun yhdistys on pyrkinyt tarttumaan tähän ongelmaan paitsi tavallisten matkailijoiden myös erityisesti matkakirjoittajien osalta. He ovat pitäneet suomalaisille matkakirjoittajille ja matkailualan toimijoille koulutuksia siitä, kuinka kohdataan köyhempi osa maailmaa tasapuolisesti ilman kolonialistista katsetta ja toisten eksotisointia. He myös jakavat paljon tietoa siitä, kuinka matkustajat voivat valinnoillaan luoda tasa-arvoisempaa asetelmaa, ja matkakirjoittajat ovat tämän asetelman esiintuomisessa avainasemassa.

Globalisaatio on tuonut mukanaan uusia elementtejä niin matkustamiseen kuin matkakirjoittamiseen. Samalla kun suuret turistivirrat vyöryvät maailman joka kolkkaan, matkakirjoittajat yrittävät erottautua tavallisista turisteista. Thompsonin mukaan matkakirjallisuus onkin lähtenyt kääntymään enemmän nostalgian suuntaan: haikaillaan takaisin vanhoihin aikoihin, jolloin matkakirjailijat olivat vielä suuria sankareita (mt. 206). Matkakirjoittajat etsivät jatkuvasti paikkoja, joihin turistivirrat eivät ole vielä ehtineet – vain aiheuttaakseen omilla matkakertomuksillaan turistivirran juuri kyseiseen paikkaan. Monesti onkin herätelty kysymystä siitä, kannattaako kaikista kohteista kirjoittaa, vai pitäisikö tietyt kohteet pitää omina salaisuuksina. Silloin toisaalta matkakirjoittajalta jää käyttämättä paljon arvokasta materiaalia, mutta toisaalta jokin yhteiskunta saattaa säilyttää viattomuutensa edes hetken pidempään.

Kun matkakirjallisuudelle tyypillisen matkailijasankarin perinne on aikojen saatossa jäänyt taakse, ovat tilalle tulleet naispuoliset seikkailijattaret. Miesmatkailijoiden jo kulkiessa hieman tutumpia polkuja naiset raivaavat tietään yhä kauemmas tavallisesta. Carl Thompson (2016, 208) näkee tässä paitsi rohkeutta, myös paljon pinnallisuutta ja sensaationhakuisuutta. Etsiessään seikkailuja naisetkaan eivät aina ole liikkeellä puhtaasta matkustamisen halusta, vaan enemmänkin näyttämisen halusta.

Matkajournalismin parissa puhutaan paljon instagram-matkailusta, jossa matkakohteet valitaan sen perusteella, mikä niiden arvo on instagramissa. Instagram on nostanut esiin paikkoja, ja jopa yksittäisiä hotelleja, joista vaikuttajat ovat julkaisseet suosittuja kuvia. Matkailijat ottavat näistä vaikuttajista mallia ja lähtevät samoihin paikkoihin ottamaan täsmällisesti samoja kuvia. Itse olen sortunut tähän viime aikoina esimerkiksi Vietnamin Ba Na Hillsillä, jonka Golden Bridge on tullut viime vuoden jälkeen esiin instagramissa moneen otteeseen. Meikin matkustimme Ba Na Hillsille katsomaan kyseistä siltaa, joka osoittautui keinotekoiseksi turistiryssäksi, josta kuitenkin saa hienoja kuvia.

Toinen matkakirjallisuudelle tyypillinen aihe, joka on noussut keskiöön 1980-luvulta saakka, ovat ympäristöasiat ja ilmaston lämpeneminen. Tämä on hyvin ristiriitainen asia, sillä matkakertomukset omalta osaltaan lisäävät matkustamista ja sitä kautta ovat huono asia ympäristölle. Carl Thompson näkee kuitenkin, että matkailijat, jotka aidosti ovat kiinnostuneita kohteestaan ja ihmisistä siellä, toimivat samalla paremmin myös ympäristön kannalta. (Thompson, 2016, 208.) Minä näen tämän saman ristiriidan: matkakirjoittajat matkustavat paljon ja innostavat muita matkustamaan, mikä erityisesti lentoliikenteen lisääntymisenä on tuhoisaa ympäristölle. Toisaalta matkakirjoittajat matkustavat usein tavalla, joka on tavallisen matkailijan etelän lomaa paljon kestävämpi vaihtoehto. Erityisesti matkabloggaajat poikkeavat yleensä tutulta polulta ja yrittävät oikeasti sukeltaa syvemmälle kohteeseen. Tämä johtuu ensisijaisesti siitä, että löytyisi aiheita, joista muut eivät olisi kirjoittaneet, mutta samalla se on ympäristön kannalta parempi teko.

Matkakirjoittajat voivat myös nostaa vahvasti esille ympäristönäkökulmaa ja paikallisten suojelemista (mt. 209). Kirjoittajat voivat tekstiensä avulla lisätä muiden ihmisten tietoisuutta matkustamisen haittapuolista, ja korostaa kestävämpiä tapoja matkustaa. Tähän liittyy paljon myös rohkeus: jos näennäisesti tavallinen matkakirjoittaja uskaltaa matkalla poiketa polulta, voi niin tehdä tavallinen matkailijakin.

Thompsonin (2016, 212) matkakirjoittajan täytyy kuitenkin pitää huoli siitä, että oma valta ja etuoikeus ei pääse liikaa vaikuttamaan tekstiin. Vaikka länsimainen matkailija on toki aina valtasuhteessa köyhempiin kohdemaihin, matkakirjoittajan pitäisi aina muistaa oma asemansa ja olla asettamatta ihmisiä ja paikkoja pelkiksi katseiden kohteiksi. Toisaalta parhaimmillaan matkakertomukset voivat avartaa lukijoiden silmiä, ja luoda empatiaa vähempiosaisia kohtaan (mt. 212). Juuri tähän

Reilun matkailun yhdistys on pyrkinyt Suomessa vaikuttamaan: että matkakirjoittajat kiinnittäisivät huomiota valtasuhteisiin, eivätkä ainakaan korostaisi niitä.

Huonommassa asemassa olevien eksotisointi ja heidän kustannuksellaan tehty maailman parantaminen eivät lopulta auta heitä ollenkaan, vaan jatkavat syvän kuilun rakentamista.

Tämän päivän matkakirjoittamiselle kaikkein oleellisinta on kuitenkin se, että suosittuna ja ei-akateemisena kirjoittamisen muotona se voi muuttua mihin suuntaan tahansa. Matkakertomukset voivat tarkastella asioita monista näkökulmista, ja muokkautua täysin kirjoittajan ja kohteen mukaan. Mitään selviä sääntöjä ei ole. (mt. 209 – 210.) Matkakirjoittajat voivat kirjoittaa täysin omista lähtökohdistaan ja omilla säännöillään.

Varmaa on kuitenkin se, että muutosta tapahtuu koko ajan. Uudenlaiset matkakirjoittamisen muodot – kuten matkablogit – muokkaavat kenttää vahvasti. (mt. 212.) Jokainen yksittäinen kirjoittaja tuo oman pisaransa monimuotoiseen matkakirjoittamisen mereen.

4. Kertomuksen poetiikkaa matkablogeissa

4.1 Narratologia: tarina, juoni ja kerronta luovat tarinaa

Narratologialla tarkoitetaan yleensä kertomuksen eritasoisten osien välisiä suhteita ja niiden tutkimusta (Koskela & Rojola, 1997, 57). Sovellan tässä työssä narratologian käsitteitä tavoitteenani päästä lähemmäs niitä tapoja, joilla voin narratologian avulla tuoda lisää syvyyttä ja tasoja omiin teksteihini.

Yksi narratologisen tutkimuksen perusteoksia on Gerard Genetten *Narrative Discourse* (1972), joka erottaa tarinan, tekstin ja kerronnan. Näistä tarinalla Genette tarkoittaa tapahtumien kronologista järjestystä, teksti taas on tapa, jolla tarina kerrotaan, ja kerronta on konkreettinen kertomustapahtuma. (Koskela & Rojola, 1997, 57.) Tekstistä on löydettävissä tarina, joka etenee kronologisesti. Tekstissä tämä kronologia saattaa olla sekoitettu, jolloin tapahtumat kerrotaan erilaisessa järjestyksessä. Näitä poikkeamia kutsutaan anakronioiksi (Ikonen, 2001, 190).

Vaikka narratologia oli alun perin tarkoitettu päteväksi keinoksi tarkastella kaikenlaisia tekstejä, narratologit lopulta painottivat fiktiivisiä tekstejä (Schaeffer, 2012). Minusta tarinan, tekstin ja kerronnan tasot ovat helposti löydettävissä myös faktaan pohjautuvista teksteistä, kuten käsittelemistäni matkablogeista.

Matkablogi käsittelee aina todellisia tapahtumia, jotka ovat tapahtuneet tietyssä järjestyksessä. Ensin on lähdetty matkalle, jonka jälkeen on tehty asioita tietyssä järjestyksessä. Lopulta palataan kotiin. Mainitsin aiemmin uskottavuuden olevan yksi matkablogien tärkeimmistä elementeistä, ja tähän uskottavuuteen liittyy myös tarinoiden kronologia: lukijan täytyy voida uskoa siihen, että tietyt tapahtumat tapahtuivat juuri tuolla matkalla.

Matkablogien kaltaisten faktuaalisten tekstien tapauksessa näen tarinan yhtenä pienenä osana, josta voi rakentaa yhden tai useamman tekstin. Voi olla esimerkiksi kustannusten tarina: kuinka paljon matkalla on kulunut rahaa. Voi olla myös paikallisten eläinten tarina: mitä kaikkia eläimiä näimme matkalla, ja millaisia tunteita ne minussa herättivät. Yksi tällainen tarina voi kulkea läpi koko matkan, jonka jälkeen siitä voi kirjoittaa tekstin.

Matka on siis aina jaettavissa useampiin tarinoihin, sillä jokaisella matkalla tapahtuu yleensä paljon erilaisia asioita. Tällöin matka ei ole yksi yksittäinen tarina, vaan se on pitkä sarja tarinoita, jotka saattavat vaihdella keskenään paljonkin. Esimerkiksi minun viikon mittainen matkani Espanjassa saattaisi pitää sisällään tarinoita esimerkiksi menolennosta, tutustumisesta kohdekaupunkiin, päiväretkestä johonkin toiseen kohteeseen tai vaikka hurjasta taksimatkasta takaisin hotellille. Tarinoita voisi olla myös vaikka Espanjan parhaista uimarannoista tai kohteen parhaista leikkipuistoista. Paljon myös kerrotaan tarinoita paikallisista ruoista: hyvistä ravintoloista ja erikoisista annoksista. tarinat saattavat siis ajallisesti kestää vaikka koko päivän – tai sitten vain muutaman minuutin. Se on kuitenkin aina yksi erillinen tarina, joka on kerrottavissa erikseen.

Genetten jaon lisäksi on käytetty jakoa tarinaan, kerrontaan ja juoneen (Ikonen, 2001, 184), jolloin juoni muistuttaa hyvin paljon Genetten tekstin käsitettä. Ikonen puhuukin tekstistä kokonaisuutena teoksena, jossa tarina on tapahtumien sisältö ja niiden oikea kronologinen järjestys, ja kerronta taas on tapahtuma, jossa viestillä on joku lähettäjä (mt. 186). Juoni sen sijaan juontaa juurensa Aristoteleen *Runousoppiin*, jossa jo määritellään ”kokonaisuus, jonka kertomuksen tapahtumat muodostavat” (mt. 194).

Teemu Ikosen esittelemä jako tarinaan, kerrontaan ja juoneen muistuttaa hyvin paljon Genetten jakoa tarinaan, tekstiin ja kerrontaan. Näistä vain juonta tarkastellaan paljon monimutkaisempana kokonaisuutena, joka on esimerkiksi tunnistettavissa erilaisista juonityypeistä (mt. 196). Tapoja jaotella juonityyppiä on monia: Teemu Ikonen mainitsee esimerkiksi Norman Friedmanin (1955) jaon, jossa juonityyppi määrätty sen mukaan, onnistuuko vai epäonnistuuko päähenkilö. Matkablogin tapauksessa onnistuminen ehkä tarkoittaa enemmän sitä, oliko kokemus miellyttävä vai ei: voiko paikkaa suositella lukijalle. Voi matkablogista toki löytää myös klassisia onnistumisia, jos tekstin ideana on vaikka löytää kohteesta erinomainen ravintola tai tietty tuliainen kotiin, ja juoni rakentuu etsimisen ympärille. Yleisin juonityyppi kuitenkin on tapahtumien alusta loppuun etenevä juoni, jossa lähdetään liikkeelle ja päädytään haluttuun kohteeseen, sekä mahdollisesti sieltä vielä takaisin.

Käsitellessäni matkablogia narratologisen jaon kautta minä käytän nimenomaan Teemu Ikosen esittelemää jakoa tarinaan, juoneen ja kerrontaan. Juonen käsite sopii paremmin tähän tutkimukseen, sillä se havainnollistaa paremmin tuon tarinasta tehdyn rakennelman moniulotteisuuden: juoni on aina tarkoituksella rakennettu tapa kertoa tarina.

Kun kirjoitan blogipostausta, otan aina käsittelyyni yhden tarinan, joka alkaa jostain ja loppuu johonkin. Tämä tarina kestää harvoin koko matkaa, mutta saattaa se olla esimerkiksi tarina siitä, kuinka olen koko matkan ajan etsinyt täydellistä pikaruokaa, ja kuinka lopulta sellaisen löydän. Yleensä tarina kertoo kuitenkin lyhyemmästä ajasta, joka on vain pieni osa matkaa. Näitä yksittäisiä tarinoita voisi myös kutsua matkan sivujuoniksi, mutta toisaalta minä näen nämä sivujuonet aivan yhtä tärkeässä roolissa kuin kaikki muutkin matkan tapahtumat.

Tuon tarinan aikaa voin kuitenkin muokata haluamallani tavalla. Voin aloittaa tekstin kertomalla lopun: kuinka vihdoinkin löysin sen täydellisen pikaruokan. Tästä voin jatkaa kertomalla ne koettelemukset, jotka ennen tätä löytöä kävin läpi, ja mitä kaikkea ehdin kokeilla ennen täydellistä löytöä. Voin halutessani myös aloittaa aivan alusta eli siitä lähtöasetelmasta, josta lähdin liikkeelle, ja niistä syistä, joiden takia etsintään ryhdyin. Tai voin aloittaa myös keskeltä tarinaa, jos haluan jo heti aluksi esitellä yhden tietyn annoksen – ehkä tämä tekstin lopussa paljastuukin todelliseksi voittajaksi. Voin aina valita keinon, joka mielestäni kullekin tekstile sopii parhaiten.

Minä siis rakennan juonen, jonka kautta kerron tarinan yleisölleni. Tämä juoni on erittäin tärkeässä osassa, koska se on käytännössä se, joka houkuttelee yleisön lukemaan tekstin. Harva jaksaa lukea tekstejä, joissa vain monotonisesti toistetaan samaa tarinan alusta loppuun etenevää kaavaa. Blogin pariin palaava lukija kaipaa vaihtelua, ja sitä vaihtelua on mahdollista saada aikaan muuttamalla juonen kuljetusta tekstien välillä.

Toinen tapa saada vaihtelua blogiin on muuttaa kerrontaa. Jokaisella kirjoittajalla on oma tyyliinsä, mutta kerrontaa voi tuon tyylin puitteissa muunnella. Minä esimerkiksi kirjoitan useimmiten minä-muodossa suhteellisen epämuodollista ja subjektiivista tekstiä. Joskus voin kuitenkin vaihtaa hyvin faktapitoiseen tyyliin ja käyttää hän-kertojaa. Tätä olen tehnyt myös saman tekstin sisällä: tietyt tarkemmin kohteita esittelevät tekstit ovat koostuneet virallisemmasta hän-muotoisesta osuudesta, sekä toisaalta minun henkilökohtaisista kokemuksistani, jotka olen kirjoittanut minä-muotoon.

Eräs tällainen esimerkki on tekstini suomalaisesta metsästä. Olen yhdessä kappaleessa antanut konkreettista tietoa suomalaisesta metsästä:

Suomessa metsä peittää noin 70 prosenttia pinta-alasta. Jokaista suomalaista kohden metsää on 4,6 hehtaaria. Suomalaiset metsät jaetaan lehtometsiin, tuoreisiin kangasmetsiin sekä kuiviin kangasmetsiin. Yleisimmät puulajit ovat mänty, kuusi ja koivu. (*Lähtöselvitetty*: Suomi-kohde numero 14: Suomalainen metsä 4.5.2017)

Toisaalta taas heti seuraavassa kappaleessa olen palannut henkilökohtaiselle linjalle, kun kirjoitan:

Minulle metsä merkitsee ennen kaikkea rauhaa ja yksinkertaista elämää. Metsässä ei tarvitse tehdä mitään erikoista, vaan siellä voi vain oleilla – katsella ja kuunnella. (*Lähtöselvitetty*: Suomi-kohde numero 14: Suomalainen metsä 4.5.2017)

Tämä kerronnan vaihtelu on täysin tietoista ja osa laajempaa variaatiota, jota blogiin täytyy tehdä. Samaa keinoa käytetään myös lehtiartikkeleissa: niissäkin usein vuorotellaan yleistä ja virallisempaa kerrontaa, sekä kerrontaa, jossa toimittaja on vahvasti läsnä.

Kerronnan vaihtelun kanssa täytyy toki olla varovainen: lukijalle ei saa tulla liian pirstaleista oloa. Kerronnan vaihtelun – samoin kuin juonenrakentamisen – täytyy tukea tekstin sisältöä ja totuudenmukaisuutta, ja mennä linjassa blogin muun tyylin kanssa. Itse pyrin aina siihen, etten päästä lukijaa epäilemään tekstin aitoutta tai totuudenmukaisuutta, koska silloin minun ja lukijani välinen suhde kärsii kerronnallisen kikkailun vuoksi.

4.2 Sisäistekijä ja sisäislukija keskustelevat omalla tasolla

Narratologian keskeisiin käsitteisiin kuuluvat myös sisäistekijän ja sisäislukijan käsitteet. Strukturalistinen narratologia korostaa aina kirjallisen teoksen kielellistä luonnetta. Yksittäinen lukija tai teoksen konteksti eivät ole olennaisia, vaan oleellisia ovat lukemista ohjailevat yleiset rakenteet. (Alanko, 2001, 216.) Kirjallisia teoksia yhdistävät tietyt lainalaisuudet, jotka voi niistä aina löytää.

Narratologia pyrkii sulkemaan ulkopuolelle niin varsinaisen kirjailijan kuin konkreettisen lukijankin, minkä sijaan se kiinnittää huomionsa fiktiivisiin suhteisiin (mt. 216). Tämä vapauttaa kirjailijan siitä, että hän voisi kirjoittaa vain omien ihanteidensa mukaisista asioista, vaan sen sijaan kirjailija voi myös asettua toisen ihmisen asemaan ja kirjoittaa siitä käsin. Pekka Tammi on jäsentänyt narratologian tehtäväksi 1) sisäistekijän ja sisäislukijan välisen suhteen 2) kertojan ja yleisön välisen suhteen sekä 3) sisäkkäisten kertojien ja sisäkkäisten yleisöjen välisen suhteen selvittämisen (Tammi, 1992, 24-25). Nämä kaikki suhteet ovat täysin teoksen sisäisiä suhteita, jotka siirtävät huomion pois kirjailijasta ja lukijasta.

Tammen kolme suhdetta ovat kaikki löydettävissä tekstin eri tasoilta, ja niiden tekijät kommunikoivat aina vain omalla tasolla olevan yleisön kanssa (Alanko, 2001, 217). Sisäistekijä ei koskaan kommunikoi suoraan yleisölle, eikä vastaavasti kertoja sisäislukijalle. Joissakin harvinaisissa tapauksissa kertoja puhuu suoraan sisäkkäiselle yleisölle, mutta tämä on jo aina tiedostettu tehokeino.

Sisäistekijä ja sisäislukija ovat rakennelmia, jotka ovat löydettävissä tekstistä. Ne eivät ole tekijä ja lukija, vaan tekstiin rakennettu kerronnan taso. (Alanko, 2001, 218.) Teoksesta saattaa heijastua hyvinkin vahva asenne tai maailmankuva, mutta se on sisäistekijän heijastama kuva, eikä välttämättä edusta kirjailijan omia näkemyksiä. Sisäistekijä on teoksen sisään rakennettu asenne tai arvomaailma ja sitä pidetään yleensä teoksen ylimpänä auktoriteettina (mt. 218).

Wayne C. Booth piti sisäistekijää kirjailijan ”toisena minänä” (Booth, 1983, 16-20), kun taas Seymour Chatman näki sisäistekijän vain tapana keskittää huomio tekstiin omana kokonaisuutenaan, eikä kirjailijan persoonaan tai tarkoituksperiin (Chatman, 1990, 75-76). Sisäistekijä siis siirtää huomion pois kirjailijan arvomaailmasta tai sen arvailemisesta, ja sen sijaan antaa teoksella olla oma arvomaailmansa, jota se lukijalle välittää. Matkakirjallisuuteen on helppo soveltaa Boothin ajatusta sisäistekijästä ”toisena minänä”, sillä usein matkakertomuksiin rakennetaan se itsestä hieman irrallaan oleva ”toinen minä”, joka matkustaa ja tarkkailee.

Matkablogeja – ja yleisemminkin blogeja – ajatellessa sisäistekijän ja sisäislukijan käsitteet tuntuvat ensin kaukaisilta: blogeissa on subjektiivinen näkökulma ja kirjoittaja vahvasti läsnä. Tuntuu siis hankalalta ajatukselta, että blogilla voisi olla sisäistekijä, joka edustaa muita arvoja kuin blogin varsinainen tekijä.

Sisäistekijää ei voikaan tässä tapauksessa ajatella yhtä jyrkästi kuin esimerkiksi kaunokirjallisuuden tapauksessa. Bloggaajalla on arvomaailma, jonka hän välittää lukijoilleen, ja yleensä tämä on se tekijä, joka houkuttelee lukijat juuri tietyn blogin pariin. Kirjoittaja itse ei välttämättä tuota arvomaailmaa tiedosta, eikä varsinkaan kirjoita sitä tietoisesti tekstiin, mutta se välittyy silti lukijalle.

Bloggaaja voi kuitenkin tehdä tietoisien ratkaisun käsitellä arvomaailmaansa ja ajatuksiaan blogissa tietyllä tavalla: minä esimerkiksi olen ottanut tietoisin linjan korostaa asemaani pienten lasten äitinä. Yritän aina kirjoittaa tekstit siitä lähtökohdasta, että olen matkustanut lasten kanssa. Vaikka teen paljon asioita myös ilman lapsia, en yleensä kirjoita niistä blogiini. En esimerkiksi raportoi viininmaistajaisia tai muita tapahtumia, jotka eivät liity lapsiperheen matkustamiseen.

En myöskään tuo blogissani esille niitä periaatteita, joita seuran kasvattaessani lapsiani. Minulla on tiettyjä periaatteita ja asioita, joihin uskon, mutta useimmat niistä eivät liity meidän matkustamiseemme. Olen kirjoittajana tehnyt täysin tietoisin ratkaisun, etten kirjoita lapsiin liittyvistä ideologioistani, enkä varsinkaan kritisoi muita tapoja ajatella.

Lentomatkat ovat juuri oikea hetki heittää hetkeksi romukoppaan kaikki perheen säännöt ruutuajasta. Jos isommat lapset viihtyvät katsomalla elokuvia tai pelaamalla peliä, niin siitä vain. (Lähtöselvitetty: Joskus vielä nautin lentämisestä 24.7.2016)

Olen rakentanut blogilleni sisäistekijän, joka muistuttaa paljon minua, mutta on suppeampi ja neutraalimpi versio minusta. Hän hyväksyy kaikenlaiset ihmiset ja ajatukset, vaikken minä välttämättä niin tekisikään. Hän myös keskittyy hyvin vahvasti lapsiin ja heidän kanssaan matkustamiseen, vaikka minun elämäni koostuu monesta muustakin osatekijästä. Sisäistekijä ei esimerkiksi millään tavalla puutu minun päivätyöhöni tai muihin harrastuksiini – ikään kuin hän ei tietäisikään niistä. Hän ei myöskään ole millään tavalla kiinnostunut minun opiskelustani tai tästä gradusta, sillä ne eivät liity lapsiperheen matkustamiseen.

Jokaisella teoksella on oma sisäistekijänsä. Outi Alanko antaa esimerkiksi Nabokovin, jonka romaanit on kirjoittanut sama henkilö, mutta jonka romaaneissa kaikissa on eri sisäistekijä. (2001, 219.) Sisäistekijä on erityisesti kaunokirjallisuuden puolella riippumaton kirjailijasta, vaikka onkin kirjailijan luoma konstruktio. Faktapohjaisten tekstien sisäistekijä on huomattavasti riippuvaisempi kirjoittajasta, sillä hän edustaa suoraan kirjoittajaa, ja pitää kiinni tekstin uskottavuudesta.

Sisäistekijä on itsenäisyydestään huolimatta äänetön: hän ei voi kommunikoida suoraan lukijalle, vaan hän kommunikoi aina omalla tasollaan olevalle lukijalle (Chatman, 1983, 148). Tämä pakottaa kirjoittamaan hyvää tekstiä, sillä sisäistekijä ei voi suoraan kertoa tavoitteistaan lukijalle.

Sisäistekijän kanssa samalla tasolla on sisäislukija, joka täytyy erottaa varsinaisesta yleisöstä. Sisäislukija ei myöskään ole teoksessa esiintyvä konkreettinen yleisö, vaan enemmänkin joukko ominaisuuksia, joita teksti lukijaltaan vaatii. (Alanko, 2001, 220.) Tekstiin on siis rakennettu tietynlainen ihannelukija, jolla on tarvittavat tiedot tekstin ymmärtämiseen. Tässä on hyvä muistaa sisäislukijan asema sisäistekijän parina: sisäislukija puhuu samaa kieltä sisäistekijän kanssa, ja on sitä kautta kykenevä ymmärtämään sisäistekijän sanomaa.

*Lähtöselvitety*n sisäistekijä on paljon itseäni avarakatseisempi, mutta toisaalta harvemmasta asiasta kiinnostunut, hahmo. Hän on keskittänyt kiinnostuksensa vain matkustamiseen lasten kanssa, mutta toisaalta hyväksyy paljon enemmän asioita kuin minä. Tätä kautta oletan *Lähtöselvitety*n sisäislukijan olevan suurin piirtein

samankaltainen: hänkään ei ole tullut blogiin tuomitsemaan muita, vaan iloitsemaan erilaisista tavoista matkustaa ja myös epäonnistua siinä railakkaasti.

Asiat eivät kuitenkaan sujuneet suunnitellulla tavalla, vaan keskellä kiivainta lounas/siivous/pakkausrumbaa huomasimme yhden passin kadonneen ja loppuaika kuluikin penkomalla läpi kaikki nurkat ja lähiravintolat. Tässä tohinassa laukkujen viimeistely tuli tehtyä aika vauhdilla, ja ainakin kaikki tyylikkääts kuvat jäivät ottamatta.

Loppu on kuitenkin onnellinen: suurin piirtein kaikki oleelliset tavarat tulivat mukaan ja passin sijaintikin keksittiin Käpylän kohdalla matkalla lentokentälle. Onneksi oli aikaa kääntyä takaisin hakemaan tulostimeen (!) unohtunut passi, ja koko perhe pääsee mukaan risteilylle. (*Lähtöselvitetty*: Lapsiperhe pakkaa 16.11.2016)

Ainakaan tähän asti en ole saanut yhtään kommenttia, jossa olisi kyseenalaistettu meidän tapamme tehdä asioita, ja olen pitänyt sitä merkinä siitä, että minun blogiini rakentamani suvaitsevainen linja on myös lukijoiden linja.

Oman sisäistekijän rakentaminen on tietynlaista ideaalisen minän etsimistä: kirjoittaja yrittää rakentaa eheää ja todellista sisäistekijää, jota lukijan on helppo uskoa. Carl Vandermeulen näkee, että ideaalista minää rakennetaan käymällä jatkuvaa dialogia itsensä kanssa. Kirjoittaja reflektoi koko ajan omia havaintojaan ja omaa kirjoittamistaan, ja kehittää itseään sitä kautta koko ajan paremmaksi. Samalla sisäistekijä vahvistuu ja saa eheän muotonsa. (Vandermeulen, 2011, 57.)

Vandermeulen käyttää ajattelunsa pohjana Bahtinin teoriaa kolmesta minuudesta: siitä, joka sillä hetkellä olen; siitä ideaalista minästä, jossa kuuluu aidoin ääneni; sekä siitä, joka ohjaa minua kohti sitä ideaalia minää (mt. 57-58). Ideaali minä on siis tavoite, jota kohti kuljetaan harjoittelemalla ja etsimällä sitä ominta ääntä.

Vaikka kirjoittaja käy ideaalista minää rakentaessaan dialogia itsensä kanssa, hän tarvitsee dialogin käymiseen myös muita ihmisiä ympärilleen. Vandermeulen näkee oleellisena keskustelun esimerkiksi opettajan kanssa: opettajalle näytetään muistiinpanot, joita tekstiä työstettäessä on tehty, jolloin opettajan on helpompi antaa osuvaa palautetta ja kulkea oppilaan vierellä. Opettajan sijaan vierellä voi kulkea myös joku ystävä tai vaikka kokonainen yleisö. (mt. 51.) Blogissa yleisö pääsee

lukemaan hyvin hiomattomiakin tekstejä ja antamaan niistä suoraa palautetta. Tätä kirjoittaja voi käyttää hyödykseen kehittyessään eteenpäin kirjoittajana.

Vandermeulen (2011, 54) korostaa muistiinpanojen merkitystä kirjoitusprosessissa: muistiinpanoissa kuuluu kirjoittajan aito ääni, jota kannattaa tavoitella myös lopullisessa tekstissä. Blogien tapauksessa tekstit ovat omanlaisiaan muistiinpanoja, joista saadaan palautetta, ja sitä kautta kehitytään taas vähän paremmaksi. Blogit ovat julkisia muistiinpanoja, jotka ilmestymistiheydensä vuoksi eivät yksittäisinä teksteinä kehity paremmiksi, vaan blogi kehittyy teksti tekstiltä eteenpäin, ja samalla sisäistekijä kehittyy eheämmäksi.

Sisäistekijä ei siis ole kerronnan taso, joka vain ilmestyy teokseen, vaan se on kirjoittajan pitkän työn lopputulos. Sisäistekijä kasvaa kirjoittajan dialogista itsensä kanssa, ja kehittyy omaksi itsenäiseksi tasokseen.

5. Kertoja *Lähtöselvitetty*-blogissa

5.1 Kertoja täytyy erottaa kirjoittajasta

Kaunokirjallisuudessa kertojalla tarkoitetaan teokseen rakennettua hahmoa, jonka silmin tapahtumat nähdään. Tomi Kaarto (2001) on ajoittanut kertojan nousemisen kirjallisuudentutkimuksen keskiöön 1960-luvulle, jolloin Roland Barthes julkaisi kuuluisan esseensä ”Tekijän kuolema”. Esseessään Barthes julisti romanttisen kirjailijäkäsityksen olevan kuollut, ja kirjailijan sijaan teoksen keskiöön nousee teksti. Barthes vastusti ajatusta, jonka mukaan kirjailija omistaa tekstinsä, ja jolla on kaikki vastaukset teoksen tulkitsemiseksi. (Kaarto, 2001, 166.) Kirjailija on siis kirjoittanut teoksen, joka kuitenkin herää henkiin vasta siinä vaiheessa, kun lukija saa tekstin käsiinsä.

Vaikka Barthesin julistus oli hyvin jyrkkä, on Tomi Kaarto tulkinnut sitä hieman lievemmin: hän lähinnä lukee Barthesin julistuksen sanomaksi siitä, että fiktiivisissä teksteissä kertoja täytyy aina erottaa teoksen kirjoittajasta (Kaarto, 2001, 177). Teoksella siis on aina tietenkin tekijänsä, joka myös tietyllä tasolla omistaa tekstinsä, mutta tekijää ei voi sekoittaa siihen kertojaan, jonka silmin tapahtumia katsotaan.

Kertoja on hahmo, jonka tekstin kirjoittaja on henkilöahmojen tapaan rakentanut tekstin sisälle (mt. 178). Joskus kertoja voi olla yksi henkilöahmoista, mutta hän voi olla myös täysin irrallinen, kaikkietävä kertoja. Esimerkkinä kaikkietävästä kertojasta mainitaan usein Aleksis Kiven Seitsemän veljeksien kertoja, joka tarkkailee veljesten elämää täysin ulkopuolelta. Hän pääsee mukaan joka paikkaan ja hän kuulee kaikki keskustelut, ja sitä kautta tietää paljon enemmän kuin veljekset itse. Esimerkkinä toisenlaisesta kertojasta Tomi Kaarto (2001, 177) käyttää J.D. Salingerin Sieppari ruispelossa kertojaa, joka on päähenkilö Holden Caulfield itse. Tämä valinta selviää jo heti teoksen alussa, kun minä-muodossa puhuva kertoja alkaa kertoa itsestään.

Kertoja on tärkeää aina erottaa kirjoittajasta itsestään. Kertoja on perinteisesti ymmärretty kirjailijan luomaksi konstruktiksi (mt. 178), mutta usein erityisesti arvomaailmasta puhuttaessa ihmiset sekoittavat kertojan arvomaailman kirjailijan arvomaailmaan. Kertoja ei ole kirjailija itse, vaikka hän saattaa tätä muistuttaakin.

Ritva Hapulin mukaan matkakirjaa hallitsee kertoja, jonka merkittävänä kokemuksena matka esitetään (2003, 21-22). Tämä ajatus sopii myös matkablogiin: blogilla on kertoja, joka on kyseiset matkat tehnyt ja kokenut. Kyseessä on minä-kertoja, joka kertoo kokemuksistaan ensimmäisessä persoonassa. Hän ei peittele itseään eikä läsnäoloaan.

Koska teksti ei ole fiktiota, usein ajatellaan, että tuo matkablogien tapahtumia kuvaava kertoja on kirjoittaja itse. Näinhän periaatteessa on, mutta fiktiivisen romaanin tapaan myös matkablogin kirjoittaja rakentaa kertojasta hahmon, joka blogissa seikkailee. Hän on luultavasti samanniminen ja -ikäinen kuin kirjoittaja, ja hänellä on muutenkin paljon samoja ominaisuuksia. Silti hänellä saattaa olla ominaisuuksia, joita kirjoittajalla itsellään ei ole, tai – vieläkin yleisemmin – häneltä puuttuu monia kirjoittajan ominaisuuksia.

Väitänkin, että ne asiat, jotka kirjoittaja jättää itsestään kertomatta, erottavat hänet kertojasta. Tällöin kertoja on kirjoittajan rakentama hahmo, jolla on vain ne ominaisuudet, jotka kirjoittaja on hänelle halunnut antaa.

Harvat matkabloggaajat kertovat päivätyöstään. He ovat hankkineet usean vuoden koulutuksen ja ovat asiantuntijoita jollain alalla, josta eivät kerro lukijoilleen mitään. Monet, joiden blogit eivät liity lasten kanssa matkustamiseen, eivät myöskään avaa perhetilannettaan lukijoilleen, vaan puhuvat korkeintaan kumppanistaan. Myöskään harrastukset eivät usein päädy blogiin, jos ne eivät millään tavalla liity

matkustamiseen, tai eivät heijastu matkoihin. Matkabloggaajalla saattaa siis olla elämässään monia tärkeitä asioita, jotka eivät koskaan päädy lukijoiden tietoon. He kirjoittavat blogiaan vain yhdestä näkökulmasta, joka palvelee blogin tarkoitusta. Tämä yhden näkökulman kertoja on minun mielestäni siis eri hahmo kuin kirjoittaja blogin takana.

Kertojaa oleellisesti määrittävä tekijä on se, kuinka luotettava hän on. Tomi Kaarron (2001, 191) mukaan kertoja on ”aina rajoittunut ja mahdollisesti epäluotettava” eli lukijan tulisi aina epäillä kertojan luotettavuutta. Luotettavuutta voi ryhtyä epäilemään esimerkiksi silloin, kun kertoja kuvaa asioita ristiriitaisesti tai osoittautuu, ettei hän oikeasti tiedä asioita. Myös kertojan osallisuus tapahtumiin saattaa vaikuttaa hänen luotettavuuteensa. (Alanko, 2001, 220.) Usein lapsikertojia on pidetty jossain määrin epäluotettavina, sillä he eivät vielä tunne maailmaa aikuisten tavoin. Outi Alanko antaa esimerkiksi epäluotettavasta kertojasta Vladimir Nabokovin *Lolitan* kertojan, joka on itse täysin osallisena tapahtumiin (mt. 220).

Postmodernissa kaunokirjallisuudessa epäluotettavan kertojan läsnäoloa on opittu käyttämään tietoisesti hyväksi: kun lukijan voi olettaa olevan asioista tietoinen, kertoja voi vääristellä tapahtumia teoksen tarpeen mukaan (Kaarto, 2001, 191). Esimerkiksi teokset, joissa samat tapahtumat kerrotaan vuorotellen useasta eri näkökulmasta, hyödyntävät epäluotettavan kertojan läsnäoloa. Samoin teokset, joissa vääristellään tunnettuja historian tapahtumia, luottavat lukijan historiantuntemukseen ja siihen, ettei todellisia väärinkäsityksiä synny.

Voiko matkablogin kertoja sitten olla epäluotettava? Yrjö Hosiaisuusluoman mukaan omaelämäkerrallinen teos voidaan nähdä myös fiktiivisenä ja epäluotettavana, sillä ”esitystapa on monesti tarkoitushakuinen ja valikoiva” (2003, 654). Omaelämäkerrallinen teos voi pyrkiä vain täyttämään tietyn tarkoituksen ja kertoa tietyn osan elämästä. Tavallaan tämä pätee myös matkablogiin, johon asioita päivitetään tarkasti valikoiden. Bloggaaja valitsee ne asiat, jotka hän haluaa lukijoilleen kertoa, jolloin lukija ei mitenkään saa täyttä tietoa asiasta.

Matkablogeista kuitenkin eroavat suuresti esimerkiksi lifestyle-blogeista: matkablogin tarkoitus ei ole avata bloggaajan koko elämää, vaan tarkoituksena on kirjoittaa matkoista. Tällöin on luonnollista, että monet bloggaajan elämän osa-alueet jäävät käsittelemättä, sillä blogin aihealue on jo niin tarkasti rajattu. Mielestäni tämä ei vielä riitä tekemään blogista epäluotettavaa.

Matkablogin kertoja ei siis ole epäluotettava sen vuoksi, ettei hän kerro asioista kaikkea. Hyvässä matkablogissa onkin nostettu esille tiettyjen matkojen ja matkakohteiden huomionarvoiset piirteet, ja jätetty itsestään selvät asiat kertomatta. Sen sijaan matkablogin kertoja olisi epäuskottava, jos hän vääristelisi nähtyjä asioita, tai kertoisi asioita, joita kirjoittaja ei ole itse kokenut. Kuten Kylie Cardell ja Kate Douglas ovat kirjoittaneet, matkablogin tärkein ominaisuus on uskottavuus (2016, 302). Lukijan on voitava luottaa siihen, että bloggaaja on nähnyt ja kokenut asiat, joista kirjoittaa. Toki painotuksia ja rajauksia voi tehdä, mutta lukijaa ei saa johtaa harhaan.

Matkablogien tapauksessa epäluotettavan kertojan käsite tulee useimmiten esille silloin, kun pohditaan kertojan riippumattomuutta suhteessa tekstissä käsiteltyyn tuotteeseen. Koska matkabloggaajat tekevät paljon yhteistyötä esimerkiksi matkatoimistojen ja hotellien kanssa, saavat he usein taloudellisen hyödyn tästä yhteistyöstä. Jos he taas saavat taloudellista hyötyä, voivatko he kirjoittaa rehellisesti mielipiteensä, vai ovatko silloin tulevaisuuden yhteistyöt vaarassa?

Tässä tapauksessa kertoja voidaankin ehkä nähdä epäluotettavana: vaikka kirjoittaja pyrkisi kirjoittamaan rehellisesti oman näkemyksensä, saattaa kertojalla olla kätkeytyjä aikomuksia. Ehkei mielipide kuitenkaan ole täysin rehellinen, vaan edes jonkinlaista kaunistelua on tapahtunut. Kertoja ei siis välttämättä ole epärehellinen, mutta rehellisyyttä kannattaa aina epäillä.

Tähän kohtaan tarttuu Ping Ethics -koodisto, jonka mainitsin jo aiemmin. Koodiston tarkoituksena on luoda yhteiset säännöt sille, kuinka kaupallisista yhteistöistä ilmoitetaan myös lukijalle. Tällöin lukijan ei pitäisi joutua epäilemään blogin rehellisyyttä, vaan hänen pitäisi voida luottaa siihen, että mahdolliset kaupalliset sidokset on ilmoitettu selvästi.

Käytännössä koodisto ei tietenkään toimi niin sujuvasti kuin on alun perin ajateltu. Monet kyllä mainitsevat kaupallisista yhteistöistä, mutta niiden tarkempi sisältö ja vaikutus arvioon jäävät edelleen monissa tapauksissa epäselväksi. Blogissa saatetaan mainita, että on tehty yhteistyötä kyseisen yrityksen kanssa, mutta lukijalle jää epäselväksi, onko bloggaaja saanut selvää rahaa, onko hän saanut vastineeksi esimerkiksi hotelliyön tai aterian, vai onko yhteistyö tapahtunut vain jaetun tiedon kautta. Yhteistyötähän on myös esimerkiksi matkailutoimistojen antama neuvonta, jossa ei kuitenkaan liiku rahaa.

Blogin rehellisyyttä siis kannattaa edelleen jossain määrin epäillä. Monissa tapauksissa yhteistyöt on merkitty selvästi ja niiden taso on avattu lukijalle, mutta yhtä usein lukija voi vain arvailla, mitä bloggaaja on saanut vastineeksi tekstistään.

Matkakirjoittamisesta puhuttaessa voidaan myös pohtia sitä, tekeekö tietämättömyys kirjoittajasta jollain tavalla epäluotettavan kertojan. Esimerkiksi Marco Polo on tämän päivän näkökulmasta epäluotettava kertoja, sillä kirjoittaessaan teostaan *Marco Polon matkat* (1271) hän ei tiennyt kohtaamistaan vieraista ja eksoottisista kulttuureista mitään, mikä väistämättä näkyy myös hänen tekstissään. Samalla tavalla matkablogin kirjoittaja voi edelleen olla epäluotettava kertoja, jos hän kertoo paikasta tuntematta sitä edelleenkään yhtään.

5.2 Kuka on *Lähtöselvitety*n kertoja?

*Lähtöselvitety*n ainoa kirjoittaja olen minä: nelikymppinen Katja, jolla on aviomies ja kolme lasta. Käyn päivätöissä, viimeistelen kirjoittamisen gradua Jyväskylän yliopistoon ja matkustan aina kun mahdollista. Pidän paljon elokuvista, kirjallisuudesta ja kuvataiteesta, ja pelaan mielelläni lasten kanssa lautapelejä. Omistamme kesämökin, jolla vietämme kesäaikaan kaiken mahdollisen ajan.

Elämäni siis koostuu monesta osa-alueesta: töistä, harrastuksista, perheestä. *Lähtöselvitety*n kannalta näistä ovat oleellisia vain perhe ja matkustusharrastus. Käynnistäessäni blogia tein tietoisin päätöksen, että kirjoitan matkustamisesta. Olisin toki voinut kirjoittaa monesta muustakin asiasta elämässäni, mutta matkustaminen tuntui olevan asia, josta halusin kirjoittaa, ja josta minulla oli sanottavaa.

Tiesin jo silloin, että ollakseen toimiva ja löytääkseen yleisönsä blogin täytyy olla keskittynyt tiettyyn aihealueeseen. Vaikka maailmassa olisi kuinka paljon mielenkiintoisia asioita, yhdessä blogissa ei voi käsitellä niitä kaikkia, koska silloin lukijat eivät tiedä, mitä ovat tulleet lukemaan. Blogin kannattaa myös erottautua muista blogeista, jolloin vakituisiksi lukijoiksi päätyvät ne ihmiset, joita juuri minun aihealueeni kiinnostaa. Päätin siis jo alusta lähtien, että kirjoitan nimenomaan lasten kanssa matkustamisesta.

*Lähtöselvitety*n kertoja taas on ikäiseni Katja, joka matkustaa kolmen lapsensa kanssa. Myös mies toki vilahtelee blogissa, koska en halua antaa vaikutelmaa, että matkustaisin lasten kanssa yksin – sillä näin en tee. Miestäkään ei ole sen

ihmeellisemmin esitelty. Postauksessa Matkalla maailman ympäri (23.9.2016) sentään viittaa miehen työhön:

Hankalin yhtälö kuitenkin olisi yrittäjämiehen saaminen mukaan – hänen tulonsa kun loppuvat tasan siihen, kun hän ei ole paikalla tekemässä töitä. Pitäisiköhän hänelle keksiä jotain tien päältä tehtävää työtä? (*Lähtöselvitetty: Matkalla maailman ympäri*)

Käykö kertoja töissä?

Kertoja-Katjan ammatti ja pohjakoulutus eivät käy blogista selville. En muista missään tekstissä maininneeni, mikä olen koulutukseltani tai mitä teen työkseni. Jossain kommentteissa olen maininnut tehneeni ennen videoita, mutta nekään kommentit eivät välttämättä ole olleet edes oman blogini puolella.

Työstäni olen kirjoittanut vain sen verran, että olin syksyllä 2017 palaamassa takaisin töihin. Tästä kirjoitin jo viime tammikuussa:

Syksylläkin olisi kiva lähteä johonkin, mutta se ei ole enää minun käsissäni, sillä syyskuun alussa minulle koittaa paluu töihin yli kahden vuoden jälkeen. Samalla nuorimmaisesta tulee päiväkotilainen ja keskimmaisestä esikoululainen eli kuviot mutkistuvat entisestään. Onneksi sentään koululaisen opettaja on jo tottunut tähän rumbaan. Henkilökohtaisen elämän puolella luvassa on gradun kirjoittamista ja putkiremontti. (*Lähtöselvitetty: Lähtöselvitetty matkavuosi 2016 5.1.2017*)

Elokuussa taas kirjoitin siitä, kuinka matkakalenteri ammottaa tyhjiyttään lähestyvien töiden ja uuden arjen vuoksi:

Kalenterin tyhjyydelle on pari konkreettista syytä: uudenlainen arki ja vanhanmallinen talous. Viimeiset kaksi ja puoli vuotta minä olen ollut kotona lasten kanssa – tärkein tehtäväni on ollut valmistaa heille viisi ateriaa päivässä ja viedä heidät ovesta ulos mielellään edes silloin tällöin. Palkkani on ollut sen mukainen: muutama sata euroa kotihoidontukea, jolla ei kovin kauas matkustella. Silti on matkusteltu. (*Lähtöselvitetty: Typötyhjä matkakalenteri 10.8.2017*)

Töihin paluun lisäksi näissä muutamassa lauseessa korostuvat pari muutakin asiaa Katjan elämästä: hän on ollut pitkään kotona lasten kanssa ja rahat alkavat olla loppu. Näihin asioihin olen viitannut ennenkin: esimerkiksi teksti Glamourista kaaokseen: matkabloggaavan kotiäidin ”työ”päivä (8.9.2016) kuvaa yhtä päivää elämästä:

Päätinkin kertoa nyt hieman siitä, millaista päivätyötä tämä bloginpitäjä tekee. Tämä ehkä selittää vähän sitä, jos pää ei ole aina ihan terävimmillään, tai ettei kaikkeen kivaan ole ollut mahdollisuutta osallistua. (*Lähtöselvitetty*: Glamourista kaaokseen: matkabloggaavan kotiäidin ”työ”päivä)

Tämä teksti on vastoin tapojani suoraa kerrontaa yhdestä päivästä kaikkine tapahtumineen. Lapset ovat vahvasti läsnä ja samalla paljastuu paljon asioita arjesta. En kuitenkaan ole myöhemmin palannut tähän postaukseen tai sen aihepiiriin, minkä vuoksi se ei mielestäni juurikaan määrittele kertoja-Katjaa. Tämä postaus kuitenkin on se ohuin lanka kirjoittaja-minän ja kertoja-Katjan välillä: on oikeasti vaikea sanoa, kumpi tuossa tekstissä puhuu.

Onko kertojalla perhettä?

Kertoja-Katjan perhe muistuttaa hyvin paljon minun perhettäni: hänellä on mies, kolme tytärtä ja mukana matkustavat vanhemmat. Lapsista selviää lähes saman verran kuin Katjasta: yksi heistä on koululainen, toinen on juuri mennyt esikouluun ja nuorin on blogin aikana kasvanut vauvasta päiväkotilaiseksi. Heillä on kuitenkin hyvin vähän yksittäisiä ominaispiirteitä, vaan enemmänkin he ovat kollektiivinen ryhmä.

Olen katsonut parhaaksi alusta lähtien olla erittelemättä lapsia liikaa: en halua leimata heitä käsitteillä ja luonteenpiirteillä, jotka eivät kerro heistä koko totuutta, ja saattavat muuttua aikojen kuluessa. He ovat toki kaikki kolme erilaisia persoonia, mutta mielestäni on turhaa lähteä tekemään heistä pyöreitä hahmoja tai tyypejä, kun se ei ole oleellista matkustamisemme kannalta.

Ainoastaan koululainen on saanut itselleen erityisempiä piirteitä juuri asemansa vuoksi: koululaisen kanssa matkustaminen on aihe, josta olen erityisesti halunnut kirjoittaa. Viittaen siihen hyvin usein, ja olen jopa kirjoittanut siitä kokonaisen

tekstin Kotikoululaisen matkassa (14.10.2016). Halusin tekstissä käsitellä sitä, miten erilaista koululaisen kanssa on matkustaa, kuin vaikka päiväkotikäisen kanssa.

Samalla rohkaisin vanhempia viemään myös kouluikäisiä maailmalle:

Kotiopettaminen vaatii niin vanhemmalta kuin lapseltakin matkan aikana paljon. Lapsen täytyy olla valmis hyväksymään se, että hänen täytyy käydä koulua, vaikka kaikki muut lomailisivat. --- Vanhemmalta myös vaaditaan ahkeraa opettamista. Normaalisti kotona lapsi saa perusopetuksen opettajalta, jonka jälkeen hän saattaa tarvita hieman apua vanhemmalta läksyjen kanssa. Matkalla vanhemman täytyy tehdä kaikki se opettaminen, ja täytyy olla valmis hyväksymään se, ettei lapsi välttämättä opi asiaa heti. --- Silti olen sitä mieltä, että lapsi oppii myös matkoilla paljon. (*Lähtöselvitetty: Kotikoululaisen matkassa*)

Olen tarkoituksella pitänyt lapset hieman etäällä blogista, vaikka käsitellenkin aina lasten kanssa matkustamista. Vanhempana minulla ei ole oikeutta kertoa internetissä lapsistani enempää kuin mihin he antavat luvan, eikä loogista lupaa ole kovin helppo saada viisi- tai kaksivuotiaalta. Tästä syystä he esiintyvät kuvissa, mutten esimerkiksi puhu heistä nimillä, ja pyrin pitämään heidät enemmän muodottomana kolmikkona kuin selkeästi erotettavina yksilöinä.

Myös Katjan vanhemmat muistuttavat hyvin paljon minun vanhempiani. Heistä olen kertonut enemmän postauksessa Näin selviät matkasta isovanhempien kanssa (8.10.2016). Lasten tavoin myös isovanhemmat jäävät hieman vieraisiksi: heitä ei esitellä, vaan he ovat tarinan sivuhenkilöitä.

Matkustaminen kolmen sukupolven voimin tuo tullessaan paljon etuja: varsinkin kolmen lapsen kanssa kaksi lisäparia käsiä tulee tarpeeseen, ja aina löytyy seuraa. --- On kolmen sukupolven matkailussa toki huonojakin puolia: toisten kanssa täytyy oikeasti tulla toimeen. En missään nimessä suosittelekaan tätä matkustusmuotoa niille, joita vähänkään mietityttää se, jaksako oman äidin naamaa katsella seuraavat neljä viikkoa. Matkalla se naama ei ainakaan ala näyttää miellyttävämmältä. (*Lähtöselvitetty: Näin selviät matkasta isovanhempien kanssa*)

Isovanhempien tapauksessa olen ottanut saman linjan kuin lasten kanssa: he eivät ole päässeet kirjoittamaan tekstiä, joten en voi paljastaa heistä kaikkea blogissani. Kahden yksilön sijaan he ovat kaksikko, joka toimii suhteessa meihin muihin. En siis

kirjoita heidän matkoistaan, vaan matkoista, joilla he ovat mukana. Kertojakin puhuu vanhemmistaan aina suhteessa häneen itseensä: kuinka vanhemmat vaikuttavat hänen matkoihinsa ja matkustamiseensa.

Olen tosin kirjoittanut myös kaksi erillistä postausta vanhemmistani: niistä vanhempi kertoo isästani ja hänen kaukokaipuustaan:

Kaukokaipuu on ihana asia. Se antaa mahdollisuuden haaveilla kaukaisista paikoista ja muistella koettuja asioita. Sen vangiksi ei kuitenkaan voi jäädä, sillä muuten elämä muuttuu sitku-elämäksi. Tämän havainnon vuoksi en ole lopettanut matkailua sittenkään, kun perhe on kasvanut lapsilla. Päinvastoin olen lasten ohella pakannut matkaan myös nuo omat vanhempani, joista etenkin toinen istuisi muuten edelleen pöydän ääressä sitkuttelemassa. Nyt hän on lennellyt ympäri maailmaa ja matkustanut laivoilla, junilla ja tuktukeilla. (*Lähtöselvitetty: Kaukokaipuun jäljillä 1.2.2016*)

Kyseisessä postauksessa paljastan paljon asioita hänestä: hänen kaukokaipuustaan ja siitä, miten hän ei ole onnistunut vastaamaan siihen. Tälläkään kertaa tosin ei ole kyse minun isästani, vaan kertojan isästä, sillä blogissa esitellään vain yksi osa hänestä. Ja jälleen kerran hänestä kerrotaan suhteessa kertojaan ja hänen matkustamiseensa: on isän syytä, että hänellä on loputon kaukokaipuu, mutta myös se, että hän on ryhtynyt sitä taltuttamaan.

Äidistä puolestaan kirjoitin viime keväänä äitienpäivänä:

Tuolloin turvallisinta oli matkustaa äidin sylissä. Minä olinkin aina aikamoinen äidin tyttö, enkä olisi lapsena halunnut mennä edes mummolaan yöksi. Sittemmin olen matkustanut paljonkin ilman äitiä: napanuoran katkaisin viimeistään 17-vuotiaana, kun lähdin vaihto-oppilaaksi Yhdysvaltoihin. Vuosi ilman äitiä opetti, että pärjäähän sitä muussakin ympäristössä. (*Lähtöselvitetty: Äidille 14.5.2017*)

Kyseisessä tekstissä kirjoitan niistä matkoista, joita olen yhdessä äitini kanssa tehnyt. Tämäkin teksti kertoo lopulta enemmän minusta (tai kertoja-minästä) kuin äidistä: siitä, kuinka lapsena en halunnut lähteä mihinkään ilman äitiä, mutta kuinka meistä vuosien mittaan kasvoi tasavertaiset matkakumppanit.

Omien vanhempien ja lasten lisäksi olen kirjoittanut myös yhdestä lähisukulaisesta, joka liittyy vahvasti matkustamiseen: edesmenneestä mummostani.

Vaikken juurikaan matkustanut yhdessä mummoni kanssa, tein hänen kanssaan kaksi merkittävää matkaa, joita muistelen postauksessa Matkalla mummon kanssa (8.1.2017):

Tuosta maisemasta minulla nimittäin on kuvia, joissa mummoni näyttää yhtä onnelliselta kuin matkakuvissaan Kreikan saaristosta tai Lapin bussimatkalta. Siellä hän kulki hymyilevänä ja onnellisena pitkän heinän ja hyttysparven keskellä. Mutta siellä hän ei ollutkaan matkalla, vaan hän oli kotona.
(*Lähtöselvitetty: Matkalla mummon kanssa*)

Kyseisessä tekstissä esiintyy mummo, joka omalla tavallaan liittyy kertojan matkustamiseen. Hänen kanssaan kertoja on päässyt kaksi kertaa mummon kotiseudulle, jolta mummo on ensimmäiset matkansa tehnyt. Nuo matkakohteet eivät liity pelkästään matkustamiseen, vaan myös koko elämään. Mummo esiintyy tekstissä hahmona, joka on lapsena joutunut pakenemaan kodistaan kahteen kertaan, ja joka myöhemmin on nauttinut matkustamisesta. Oleellista tekstissä on se, mitä kertoja on mummon kuoleman jälkeen oppinut tämän matkakuvista:

Vasta hänen kuolemansa jälkeen olen hänen matkakuvistaan oppinut, että ystäviensä seurassa hän oli myös vauhdikas ja kujeileva. Varmasti ihminen, jonka seurassa kaikilla oli hauskaa. Toki hän oli hauska meidänkin seurassamme, mutta vasta matkakuvista on löytynyt mummo, joka todella nautti elämästä. Matkoilla hän oli vapaa velvollisuuksista ja olkatoppaukset olivat vaihtuneet hellemekkoihin. (*Lähtöselvitetty: Matkalla mummon kanssa 8.1.2017*)

Kirjoittaessani tekstejä yritän aina luoda perheestämme kokonaista kuvaa: vaikka en paljasta kaikkia asioita, haluan lukijan jollain tasolla tunnistavan meidät perheenä. Olen mielessäni rakentanut kuvaa rennosti perheestä, joka myös epäonnistuu matkoillaan. Heillä ei myöskään ole paljon rahaa käytettävissä, vaan voidakseen matkustaa he joutuvat aina venyttämään penniä.

Tähän päivään mennessä en ole keksinyt, kuinka saisimme noilla pisteillä ostettua oikeita lentoja, sillä viisihenkisessä perheessä on aina ostettava parhaita tarjouksia, joihin pisteitä ei yleensä ole kannattavaa käyttää. --- Entä mitä minun tennarini tykkäsivät olla bisnesluokassa? Niillä oli oikein kotoisa olo. Farkut olivat pukua yleisempi vaatekappale, ja vieressäni istuvalla pojalla, joka kieltäytyi kaikesta muusta tarjoilusta kuin sokerittomasta colasta, oli lähes samanlaiset jalassa. Tänä päivänä farkut ja tennarit tuntuvat olevan bisnesluokan virallinen pukukoodi. (*Lähtöselvitetty*: Tennarit bisnesluokassa 8.6.2017)

Tällä määrittelyllä olen tavoitellut sitä, että muut perheet tunnistaisivat itsensä meidän perheestämme kaikkine vikoineen ja epäonnistumisineen. Ja toteaisivat, että matkustaminen on mahdollista niillekin, joilla on taloudellisesti tiukkaa.

Mitä muuta tiedämme kertojasta?

Oma kesämökki on myös asia, joka määrittelee minun elämäni vahvasti. Se, että olemme omalla rahalla ostaneet tontin ja rakentaneet sinne kaiken tarvittavan, on asia, jonka kaikki tutut minusta tietävät. Matkablogiin kesämökki ei kuitenkaan varsinaisesti kuulu, vaikka olenkin kirjoittanut mökkeilystä parikin tekstiä, joista postauksen Kesä on laitettu pakettiin (23.10.2016) aloitan seuraavalla tavalla:

Tiedän, että minun pitäisi kirjoittaa täällä matkailusta ja ihanista matkasuunnitelmista, mutta pakko minun on vielä hetkeksi palata paikkaan, jossa olen tänä kesänä kokenut enemmän uusia elämyksiä kuin alkuvuoden matkakohteissa yhteensä. Se ei ole ollut minulle uusi ja eksoottinen kohde, vaan enemmänkin vanha tuttu suosikki, joka on kuitenkin onnistunut näyttämään myös hieman erilaiset kasvot, joihin on voinut ihastua ihan ensimmäistä kertaa. (*Lähtöselvitetty*: Kesä on laitettu pakettiin)

Myös kertoja-Katjalla on siis kesämökki, jolla hän viettää kesät. Olen ottanut mökkeilyn tietoisesti mukaan jo esittelytekstiini ja näihin postauksiin siitä syystä, että mökkeily on syy, minkä vuoksi me emme matkusta ulkomaille kesäisin. Kesä on suomalaisten suosituinta matkailuaikaa, minkä vuoksi minä olen halunnut selittää meidän kesämatkojemme vähyyttä näiden tekstien avulla.

Olen myös muutamassa postauksessa paljastanut, mistä olen kotoisin ja missä asun nyt. Erityisesti tänä vuonna aloittamani projekti sadasta Suomi-kohteesta on tuonut esittelyyn monta paikkaa, jotka ovat minulle itselleni tärkeitä. Näitä ovat esimerkiksi kotikaupunkini Kotka (Suomi-kohde numero 22: Merikaupunki Kotka 10.7.2017 ja Suomi-kohde numero 28: Kotkan Meripäivät 16.8.2017), lapsuuteni mökkimaisema Verla (Suomi-kohde numero 27: Verla 13.8.2017) sekä vanhempieni kotipaikka Kaipainen (Suomi-kohde numero 3: Kaipainen 2.2.2017). Näihin teksteihin olen tarkoituksella ottanut mukaan henkilökohtaisia kokemuksia, jotka paljastavat uusia asioita minusta ihmisenä. Niissä on tarinoita lapsuudestani, mutta toki taas kertojan näkökulman kautta: taaskaan tekstistä ei paljastu koko totuutta, vaan ne asiat, jotka kertoja on katsonut kertomisen arvoiseksi.

Samaisessa sarjassa paljastan myös asuinpaikkani (Suomi-kohde numero 2: Kolmas linja 28.1.2017), mutta sitä käsittelen enemmän nähtävyytenä kuin kotiosoitteenani. Tekstistä ei siis välttämättä käy ilmi, asuuko kertoja tuolla kadulla, vaan hän vain tarkkailee katua päästä päähän.

Joistain teksteistä myös paljastuu opiskelupaikkani (esimerkiksi Suomi-kohde numero 4: Jyväskylän Seminaarinmäki 11.2.2017), samoin kuin tapa, jolla sinne olen kulkenut:

Starttasin nimittäin aamulla Helsingistä kohti Jyväskylää. Tämä on ollut perjantainen traditioni lähes koko syksyn ajan, mutta tänä perjantaina olin erityisen onnellisessa asemassa, sillä juna lähti vasta klo 10.06. Vielä viime perjantaina herätyskello soi tasan 4.30, jotta ehdin aamun ensimmäiseen junaan klo 5.27. Tänään ehdin nähdä muun perheen hereillä ennen lähtöäni.
(*Lähtöselvitetty: Päiväni junamatkailijana 9.12.2016*)

Blogini kannalta ei ole oleellista se, mitä opiskelen tai kenen kanssa, vaan se, kuinka se liittyy matkustamiseen. Lukemattomat käynnit Jyväskylässä ovat olleet kotimaan matkailua parhaimmillaan.

Eräs elämäni osa-alue, josta kirjoittamista olen epäröinyt ehkä pisimpään, on asemani World Visionin kummina. Minä olen ollut kummina jo yli kymmenen vuotta, mutta kummiuteen liittyy paljon lastensuojeluun sidoksissa olevia seikkoja, joita ei voi paljastaa kaikille. Minäkään en tiedä kummilasteni omia osoitteita tai muita henkilötietoja, mutten voi paljastaa kaikkia niitäkään tietoja, joita minulla on.

Silti koin tärkeäksi kirjoittaa kummiudestani, sillä kaksi maapallon eri puolilla asuvaa lasta ovat läsnä elämässämme koko ajan. Minä maksan rahaa heidän yhteisönsä tukemiseksi joka kuukausi, minkä lisäksi käymme aktiivista kirjeenvaihtoa heidän kanssaan yhdessä lasten kanssa. Lisäksi World Vision tekee hienoa työtä lasten hyväksi, minkä vuoksi halusin myös hieman mainostaa toimintaa blogissani.

Postaus, jossa avaan hieman kummiuttani, on nimeltään Kaukaiset matkahaaveet (19.2.2017), ja siinä kirjoitan haaveistani matkustaa joskus noiden kummilasten kotimaihin. Tämäkin teksti siis käsittelee ennen kaikkea matkustamista, mutta samalla pohtii myös sitä, mikä vaikutus meillä on länsimaisina matkailijoina:

Jostain syystä minulle kynnys lähtemiseen vain on kasvanut todella korkeaksi: kyse ei olisi mistään tavallisesta lomamatkasta, vaan matkasta tapaamaan ihmisiä, jotka olen tähän asti tuntenut vain kirjeiden ja vuosiraporttien välityksellä. Sellaisen matkan järjestäminen vaatisi aivan eri tavalla vaivaa kuin pelkkien lentojen ja hotellin varaaminen, ja samalla minulla olisi suuri vastuu montaa pientä ihmistä kohtaan. Matkasta kun ehtisivät varmasti innostua niin omat lapset kuin kummilapsetkin.

(Lähtöselvitetty: Kaukaiset matkahaaveet)

Juuri siitä syystä, että kummiuteen liittyy monia lastensuojelullisia asioita, pyysin World Visionin edustajaa lukemaan tekstini ennen sen julkaisua. Halusin varmistaa, etten paljasta lapsista mitään sellaista, mikä ei ole sopivaa. Heistä en voinut rakentaa samanlaisia hahmoja kuin omista lapsistani, sillä he edustavat samalla myös kokonaista järjestöä, jonka mainitsen nimeltä, ja jolla on omat arvot ja tavoitteet.

Toki aikojen kuluessa ja kertojan ja lukijan välisen suhteen kehittyessä lukija alkaa odottaa lisää tietoja kertojasta. Tämän olen tunnistanut myös itse lukijana: luettuani tiettyä matkablogia tarpeeksi pitkään, haluan tietää kertojasta myös niitä asioita, joita hän ei ole blogissaan kertonut. Meidän välisemme suhde ikään kuin kaipaa vahvistamista.

Minä olen ratkaissut tämän niin, että kerron asioita säästeliäästi. Perheasiat on syytä pitää esillä koko ajan, koska ne liittyvät niin oleellisesti blogini aihepiiriin, mutta esimerkiksi työhön ja muuhun vapaa-aikaan liittyviä asioita kerron hiljalleen. Jos vyörytän lukijan päälle heti koko elämäni, on siihen vaikea saada minkäänlaista

kiinneohtaa. Kun taas paljastan asioita hiljalleen, lukijan ja minun välille toivottavasti kehittyy lämmin ja luottavainen suhde.

5.3 Onko *Lähtöselvitety*n kertoja luotettava?

Minä siis olen Katja, joka on kirjoittanut kaikki *Lähtöselvitety*n tekstit. Niissä taas äänessä on kertoja-Katja, joka muistuttaa paljon minua, mutta on hieman yksinkertaisempi hahmo kuin minä. Häneltä puuttuu paljon harrastuksia ja luonteenpiirteitä, joita minulla on. Hän katselee maailmaa hyvin pitkälti matkustamisen kautta, eikä juurikaan puutu hahmojen arkiseen elämään.

Kertoja-Katja on perinteinen minä-kertoja, joka seikkailee itse omissa tarinoissaan. Hän on siis vahvasti tarinan sisällä ja on kokenut asiat, joista kertoo. Kirjallisuudentutkimuksen termein hän on sekä intradiegeettinen, että homodiegeettinen kertoja. Intradiegeettisellä kertojalla tarkoitetaan kertojaa, joka tarkastelee tapahtumia tarinan sisällä, eli hän on samalla tasolla muiden henkilöiden kanssa. Homodiegeettinen kertoja taas osallistuu aktiivisesti tapahtumiin eli hän on vuorovaikutuksessa muiden henkilöiden kanssa. Homodiegeettisen kertojan vastapari on heterodiegeettinen kertoja, joka tarkastelee tapahtumia niiden tasolta, muttei itse varsinaisesti osallistu niihin.

Kertoja-Katja kuitenkin häilyy vahvasti intradiegeettisen ja ekstradiegeettisen kertojan välimaastossa: toisaalta hän kertoo asioita tarinan tasolta, mutta toisaalta taas hän tietää asioita tapahtumien ulkopuolelta. Tämä johtuu siitä, että minä kirjoitan matkoista yleensä aina siinä vaiheessa, kun ne on jo tehty. Minä siis tiedän, mitä noiden matkojen jälkeen on tapahtunut, ja tiedän asioita kyseisen matkan ulkopuoleltakin. Tämä heijastuu väistämättä myös kertojaan, joka silloin tietää asioita, jotka eivät matkan juuri siinä vaiheessa ole vielä tiedossa. En siis voi sanoa, että kertoja olisi sataprosenttisesti intradiegeettinen kertoja, mutta silti enemmän intradiegeettisen kuin ekstradiegeettisen puolella.

Tämä häilyvyys intradiegeettisen ja ekstradiegeettisen välillä kuitenkin lisää mielestäni kertojan luotettavuutta: hän ei katsele asioita täysin jyrkästi vain sen hetkisestä näkökulmasta, vaan hänellä on myös laajempaa perspektiiviä asioihin. Kirjoittajana minä olen tekstiä kirjoittaessani jo ottanut selvää asioista, tutkinut eri vaihtoehtoja ja punninnut kokemiamme asioita. Pystyn siis jo kirjoitusvaiheessa asettamaan tapahtumat johonkin suurempaan kontekstiin, joka vaikuttaa tekstiin.

Tämä myös väistämättä heijastuu kertojaan, joka pystyy ottamaan huomioon ne asiat, jotka minä olen selvittänyt.

Hyvin usein käy esimerkiksi niin, että jokin tietty asia häiritsee minua matkan aikana. Kyseessä saattaa olla esimerkiksi työntekijöiden huono kohtelu risteilylaivalla tai hämmästyttävän suuri turistimäärä jollain vaatimattomalta tuntuvalla kohteella. Matkan jälkeen yleensä ryhdyn selvittämään asioita näiden ilmiöiden taustalla: luen ja kyselen, ja sitä kautta yritän saada vastauksen ihmetykseeni. Kirjoittaessani tekstiä kertojakin siis jo tietää nämä asiat, joita hän ei tiennyt vielä matkan aikana, ja tämä tieto väistämättä heijastuu tekstiin ja sitä kautta kertojan asenteeseen.

Kertojaan siis voi luottaa, mutta ei hahmona, joka tarkkailee asioita vain siinä hetkessä. Kertoja tietää paljon asioita, jotka vaikuttavat hänen asenteeseensa ja kertomaansa, mutta silti hän pyrkii kertomaan asiat totuudenmukaisesti.

Toisaalta kertojan luotettavuuteen vaikuttaa se, että hän kuitenkin tarkastelee asioita vain omasta näkökulmastaan. Hänellä on selkeästi omat tavoitteet asioissa. Esimerkiksi se, jos olemme valinneet suuren monikansallisen hotelliketjun pienen paikallisen yrittäjän sijaan vain oman mukavuutemme tähden, vaikuttaa selvästi kertojan tarinaan. Sen sijaan, että hän vertailisi näitä kahta matkustusmuotoa ja niiden vaikutusta, hän saattaa varauksetta kehua suurta hotellia, koska se on vastannut hänen senhetkisiä tarpeitaan. Kyseessä on kuitenkin aina yhden yksittäisen henkilön näkökulma ja mielipide, joka ei kerro koko totuutta.

Tämä piirre on haastava koko matkablogien kentällä, sillä makuasioista ei voi kiistellä. Matkustamisessa ei ole olemassa yhtä totuutta, vaan kaikilla matkailijoilla ja niistä kirjoittavilla on omat lähtökohtansa ja mieltymyksensä, joista käsin he suunnittelevat matkansa ja raportoivat niistä.

Ongelmalliseksi luotettavuus tulee siinä kohtaa, kun kirjoittaja on vastaanottanut rahanarvoisia etuja tekstiään vastaan. Tuolloin lukija ei voi olla täysin varma siitä, voiko kertojaan enää luottaa, vai heijastuuko hänen kertomastaan tuo saatu etu. Tässä asiassa kertojan luotettavuutta kannattaa aina epäillä, mutta kannattaa myös olla valmis uskomaan hänen luotettavuutensa. Tässä kohdassa esiin astuu yksi matkablogen ominaispiirteistä: bloggaaja yrittää saavuttaa auktoriteetin, jonka avulla uskolliset lukijat palaavat aina hänen tekstiensä pariin, koska ovat oppineet luottamaan häneen ja hänen kirjoituksiinsa. Lukijalle ennestään tuntemattoman bloggaajan tekstejä täytyy aina epäillä hieman enemmän kuin sen bloggaajan, jonka

tekstejä on seurannut jo pitkään. Tästä syystä auktoriteetin rakentaminen on yksi bloggaajan tärkeimmistä tehtävistä, jotta hänen ei tarvitse todistella luotettavuuttaan kerta toisensa jälkeen.

Kertojan luotettavuudesta puhuttaessa oleellista on matkablogien tärkeimmäksi ominaisuudeksi mainittu uskottavuus (Cardell & Douglas, 2016, 302). Lukijan on voitava uskoa blogia ja siinä kerrottuja asioita. Vaikka blogissa on kertoja, jonka silmin asioita katsotaan, täytyy myös tämän kertojan olla sitoutunut uskottavuuteen. Epäoleellisia asioita voi jättää kertomatta, mutta kerrottujen asioiden täytyy olla sellaisia, jotka ovat oikeasti tapahtuneet ja joita kertoja on ollut todistamassa.

Millainen olisi matkablogin epäluotettava kertoja?

Jos normaalissa tilanteessa matkablogin kertojan luotettavuus nojaa blogin uskottavuuteen ja auktoriteettiin, on olemassa pari vaihtoehtoa, joissa luotettavuuden voi aina kyseenalaistaa.

Ensimmäinen näistä vaihtoehdoista on jo aiemmin mainitsemani kaupallinen yhteistyö tai maksettu mainos. Jos postaukseen on asianmukaisesti merkitty sen olevan kaupallinen yhteistyö, voi lukija aina miettiä, voiko kertojaan luottaa. Tuleeko tekstistä sellainen vaikutelma, että kyseessä ovat kirjoittajan todelliset mielipiteet, vai onko yhteistyö voinut jollain tavalla värittää kertojan ajatusmaailmaa? Tähänkin helpoin ratkaisu löytyy bloggaajan auktoriteetista: jos hän on jo aiemmin pystynyt vakuuttamaan lukijansa siitä, että kirjoittaa aina rehellisesti, voi lukija tälläkin kertaa tarttua tekstiin luottavaisin mielin. Auktoriteetin rakentamiseksi ei kuitenkaan riitä tekstin loppuun lisätty teksti siitä, kuinka mielipiteet ovat aina omia yhteistyöstä huolimatta, vaan auktoriteetin rakentuminen kestää pitkän aikaa. Blogin täytyy pitkän ajan kuluessa vakuuttaa lukijansa siitä, että pitää oman linjansa, ja pyrkii aina luotettavuuteen.

Minä olen ottanut tavaksi merkitä mahdollisen yhteistyön jo heti postauksen alkuun. Tuolloin lukijan on heti mahdollista todeta, että tässä on kyse yhteistyöstä, ja teksti kannattaa lukea sitä kautta. Yritän myös aina ottaa tekstiin mukaan jonkin negatiivisen asian tai kehitysehdotuksen, jotta postaus ei olisi pelkkää ylistystä. Valitettavan harvoin yhteistyökohteet ovat aivan pelkkää positiivista olleetkaan, vaan yleensä kirkkaimmat helmet ovat löytäneet yhteistöiden ulkopuolelta.

Jos taas tekstiin ei ole millään tavalla merkitty sen olevan kaupallinen yhteistyö, mutta se sellaiseksi paljastuu, on auktoriteetti koetuksella. Kuinka blogiin voi luottaa tulevaisuudessakaan?

Viime aikoina on keskusteltu paljon siitä, pitäisikö maininta olla tekstin alussa vai lopussa. Minä laitan maininnan aina alkuun, koska koen lukijan ansaitsevan tiedon jo heti alussa. Jos lukijan oletusarvona on, että teksti on puhtaasti kirjoittajan oma mielipide, hän lukee sitä sellaisena. Jos taas vasta lopussa selviää, että kyse on kaupallisesta yhteistyöstä, saattaa lukija tuntea olonsa huijatuksi, koska hän on lukenut tekstin aivan toisenlaisen näkökulman kautta. Ehkä hän ryhtyy jopa lukemaan kirjoittajan kaikkia tekstejä uudesta näkökulmasta: aina kaupallista yhteistyötä epäillen.

Toinen tapaus, jossa kertojan luotettavuutta on aina syytä epäillä, ovat lasten tekstit. Lasten kirjoittamista teksteistä tekee potentiaalisesti epäluotettavia se, että lapset katsovat maailmaa hyvin subjektiivisesti. Heillä ei ole maailmasta niin tarkkaa tietoa ja käsitystä, että he pystyisivät muodostamaan kokonaisia kuvia. He myös saattavat keksiä asioita päästään, jolloin uskottavuus ei ole aivan yhtä varma asia kuin aikuisten kirjoittamissa teksteissä.

Blogimaailmassa kirjoittavat lapset ovat hyvin harvinaisia. Tämä johtuu luultavasti eniten siitä, että vanhemmat haluavat suojella lapsiaan julkiselta julkaisukanavalta. Internetistä on vaikea kokonaan poistaa sisältöä, jonka sinne on joskus ladannut.

Toisaalta matkablogissa subjektiivinen näkökulma toisi erittäin virkistävää vaihtelua: lapsen silmin tarkasteltuna matka näyttäytyy aivan toisenlaisena kuin aikuisten loogisesti tarkastellut kokemukset. Ainakin matkojen jälkeen lapset aina muistelevat täysin eri asioita kuin me aikuiset: kohokohdiksi muodostuvat aivan eri asiat kuin mitä me olemme ajatelleet.

Esimerkkejä lasten kirjoittamista teksteistä on erittäin vaikea löytää matkablogeista. Löysin ainoastaan yhden, jossa *Ansku BCN* –blogin kirjoittajan tytär kirjoittaa leirikoulumatkastaan Englantiin (<http://www.anskubcn.com/luokkaretki/>, viitattu 28.8.2017). Tytär on jo kuudesluokkalainen, joten aivan pienestä lapsesta ei ole kyse, mutta silti tekstistä näkyvät erilaiset painopisteet kuin aikuisten teksteistä. Hän on esimerkiksi poiminut esiin pieniä yksityiskohtia, kuten nousuveden, joka useimmiten aikuiselta jää huomioimatta.

Matkakuume-niminen matkablogi (www.matkakuume.net) julkaisi aiemmin omana osionaan kuvia, joita heidän tyttärensä oli ottanut perheen maailmanympärimatkan aikana. Myöhemmin kuvat hävisivät heidän blogistaan, mutta ovat sittemmin palanneet takaisin tyttären innostuessa uudelleen blogiharrastuksesta (<https://bellaroundtheworld.blogspot.com>).

Hieman lapsen kaltainen näkökulma blogiin tulee kirjoittajalta, joka ei tunne kohdettaan ollenkaan. Mainitsin jo aiemmin Marco Polon, joka kirjoitti matkakertomuksensa tuntematta vierailemiaan kulttuureja ollenkaan. Samalla tavalla on mahdollista kirjoittaa esimerkiksi Espanjan lomasta, jolla ei ole poistunut oman hotellin alueelta kertaakaan. Blogiin voi kirjoittaa hyvinkin paljon näkemyksiä Espanjasta ja sen kulttuurista, vaikka todellisuudessa hotellin alueella ei ole näkynyt häivähdystäkään siitä todellisesta kulttuurista. Myös tällöin lukijan on syytä tarkastella kertojaa epäluotettavana, sillä hänen näkökulmansa on niin kapea, ettei siihen voi juuri luottaa.

Yhdeksi esimerkiksi epäluotettavasta kertojasta mainitaan usein kertoja, joka edustaa täysin erilaista arvomaailmaa kuin kirjoittaja. Matkablogissa tällainen ratkaisu ei oikein ole mahdollinen, sillä kertoja on aina niin lähellä kirjoittajaa. Blogissa kuitenkin aina kirjoitetaan tietynä henkilönä, joten tuskin kukaan haluaa itseensä liitettävän määritteitä, jotka eivät ole totta. Joskus toki jonkin postauksen voi kirjoittaa itselleen vieraammasta arvomaailmasta käsin vaikkapa ironiseen sävyyn, mutta tuollaisessa tapauksessa täytyy aina olla hyvin tarkkana siitä, että ironia tosiaan välittyy lukijalle. Huonosti kirjoitettu ironia saattaa nopeasti kääntyä bloggaajaa vastaan.

Toinen mahdollisuus olisi luoda blogille täysin itsestään erillinen kertojahahmo, joka voisi olla luonteeltaan ja arvomaailmaltaan erilainen kuin kirjoittaja. Tässäkin tapauksessa tulisi olla erittäin tarkka, sillä päiväkirjamaisen muotonsa vuoksi blogit lähes aina luetaan kirjoittajan itsensä mielipiteinä. Tällaista selkeästi erilaista hahmoa voisi käyttää mieluummin kärjistämään omia mielipiteitään tai esittämään ne itselleen luontevaa tapaa aggressiivisemmin. Matkablogien kentältä löytyykin muutama esimerkki blogeista, joiden tyyli on huomattavasti kärkkäämpi ja hyökkäävämpi kuin niiden kirjoittajan arkityyli.

6. Päätäntö

Matkakirjoittaminen on vanha laji, joka on aikojen saatossa muokkautunut konkreettisesta raportoinnista käsittelemään enemmänkin ihmisen sisäistä matkaa. Enää kohteiden tarkat kuvaukset ja tapahtumien kronologiset toistamiset eivät ole oleellista, vaan enemmänkin kirjoittajan yksittäiset havainnot ja omat kokemukset.

Matkablogit ovat tuoneet matkakirjoittamiseen paitsi vahvaa ajankohtaisuutta, myös moninaisempia ääniä. Matkablogia voi kirjoittaa lähes kuka tahansa, joka vain matkustaa tai haluaa kirjoittaa matkustamisesta. Matkojen ei tarvitse olla pitkiä, eikä teksteille tarvitse löytää kustantajaa, vaan kuka tahansa voi laittaa matkakertomuksensa verkkoon muiden luettavaksi.

Matkablogit eroavat monista muista blogeista siinä, että tekstit käsittelevät hyvin pientä osaa kirjoittajansa elämästä: kun esimerkiksi lifestyle-blogi esittelee bloggaajan koko elämän kirjon, matkablogi käsittelee yleensä lähes ainoastaan kirjoittajan matkoja. Tästä syystä kirjoittajasta on usein vaikea muodostaa kokonaiskuvaa ihmisenä, mikä on monesti tarkoituskin.

Narratologiassa kertojaa pidetään tekstistä löytyvänä hahmona, joka kertoo tarinaa. Kertoja on perinteisesti pidetty hyvin erossa tekstin kirjoittajasta, sillä kertoja saattaa olla hyvinkin suuressa ristiriidassa suhteessa kirjoittajaan. Heillä saattaa esimerkiksi olla täysin erilainen maailmankatsomus.

Samalla tavoin minä erottaisin matkablogin kertojan sen kirjoittajasta. Matkablogin tapauksessa ero ei yleensä ole yhtä suuri, mutta silti minä näen matkablogin kertojan irrallisena sen kirjoittajasta. Kertoja on selvästi kirjoittajan rakentama hahmo, johon kirjoittaja on yleensä sisällyttänyt itsestään ne piirteet, joita haluaa korostaa. Usein nämä piirteet ovat niitä rohkeita, avarakatseisia ja seikkailullisia puolia, mutta ne voivat olla myös tiukasti tiettyyn asiaan sidottuja ominaisuuksia.

Minä näenkin, että matkablogin kertoja on suppeampi versio sen kirjoittajasta: useimmiten kertojalta puuttuvat esimerkiksi päivätyö ja perhe, jotka kirjoittajalta kuitenkin löytyvät. Minä olen kirjoittanut mukaan perheeni, koska blogini käsittelee nimenomaan perhematkustamista, mutta monet muut bloggaajat korkeintaan mainitsevat perheensä jossain kategorisesti.

Kertojan rakentamisessa voi myös leikitellä, kun hänelle voi antaa ominaisuuksia, joita toivoisi itsellään olevan. Minusta tuntuu, että esimerkiksi *Lähtöselvitety*n

kertoja on paljon minua rohkeampi: hän heittäytyy uusiin asioihin epäröimättä. Tämän kautta minä olen itsekin joutunut heittäytymään niihin, koska kertoja on minut niihin vienyt. Itse kuitenkin harkitsen niitä paljon tarkemmin kuin mitä *Lähtöselvitetyin* kertoja tekee.

Tärkeää matkablogin kertojassa on kuitenkin se, puhuuko hän totta: onko kirjoittaja kokenut ne asiat, joista kertoja kertoo. Matkablogi rakentuu niin vahvasti uskottavuuteen ja auktoriteettiin, joita ei ole varaa menettää, joten kertojan on pysyteltävä kirjoittajan totuudessa, vaikka tarina joskus vaatisikin värittämistä. Toki tarinoissa on mahdollista korostaa eri puolia, jolloin värikkyyskin lisääntyy, mutta varsinaiseen valehtelemiseen ei kertojakaan voi ryhtyä.

Matkablogin kertoja ei myöskään voi edustaa kovin erilaista maailmankatsomusta kuin kirjoittaja. Joitakin sävyeroja voi toki olla, mutta jos teksti edustaa asioita, joihin kirjoittaja ei ole uskonut, puuttuu siitä usein se rehellisyys, joka yhdeksi matkatekstin tärkeäksi ominaisuudeksi mainitaan. Matkateksti kun on enemmän kertomus kirjoittajan sisäisestä matkasta kuin siitä konkreettisesti tehdystä matkasta. Jos sisäistä matkaa yrittää keksiä jälkeenpäin, on lopputulos harvoin kovin hyvä.

Lukijalle tärkeintä on löytää kertoja, kenen tarinoita haluaa kuunnella. Kun matkablogin kertoja on hahmo, johon lukija voi luottaa ja kenen matkat häntä kiinnostavat, kertojan ja lukijan välille muodostuu suhde, jota kirjoittaja voi vain seurata sivusta. Siinä vaiheessa kirjoittajan tärkein tehtävä on varmistaa se, ettei kertojan ja lukijan välinen suhde pääse vahingoittumaan, sillä silloin matkablogista häviää se asia, joka sitä pitää hengissä: luottamus. Jos lukija ei voi luottaa tekstiin ja kertojaan, matkakertomus on kirjoitettu turhaan.

Lähteet

Alanko Outi (2001): Lukijasta lukemiseen, tulkinnasta elämykseen: lukijan käsite kirjallisuudentutkimuksessa. Teoksessa Alanko Outi & Käkelä-Puumala Tiina

(toim.): *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*

SKS, Helsinki

Booth Wayne C. (1983/1961): *The Rhetoric of Fiction*

University of Chicago Press, Chicago ja Lontoo

Carey Daniel (2016): Truth, Lies and Travel Writing. Teoksessa Thompson Carl

(toim.): *The Routledge Companion to Travel Writing*

Routledge, Lontoo ja New York

Cardell Kylie & Douglas Kate (2016): Travel Blogs. Teoksessa Thompson Carl

(toim.): *The Routledge Companion to Travel Writing*

Routledge, Abignon/New York

Chatman Seymour (1983): *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*

Cornell University Press, Ithaca

Chatman Seymour (1990): *Coming to Terms: The Rhetoric of Narrative in Fiction and Film*

Cornell University Press, Ithaca

Cooke Simon (2016): Inner Journeys: Travel Writing as Life Writing. Teoksessa

Thompson Carl (toim.): *The Routledge Companion to Travel Writing*

Routledge, Lontoo ja New York

Haapakoski Tiina (2015): *Yritysblogien dialogiset ominaisuudet suomalaisissa mainos- ja viestintätoimistoissa*

Pro gradu -tutkielma: Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos, yhteisöviestintä

Hapuli Ritva (2003): *Ulkomailla. Maailmansotien välinen maailma suomalaisnaisten silmin*

SKS, Helsinki

Hapuli Ritva (2005): Naiset ylittävät rajoja. Teoksessa Löytty Olli: *Rajanylityksiä. Tutkimusreittejä toiseuden toiselle puolel.*

Gaudeamus, Helsinki

- Haverinen Karoliina (2009): *Kansanedustajaehdokkaiden julkisuuskuvan rakentuminen ehdokkaiden blogeissa ennen vuoden 2007 eduskuntavaaleja*
 Pro gradu -tutkielma: Jyväskylän yliopisto, kielten laitos, suomen kieli
- Hosiaisuus Yrjö (2003): *Kirjallisuuden sanakirja*
 WSOY, Helsinki
- Hulme Peter & Youngs Tim (2006): *The Cambridge Companion to Travel Writing*
 Cambridge University Press
- Ikonen Teemu (2001): Tarina ja juoni. Teoksessa Alanko Outi & Käkelä-Puumala Tiina (toim.): *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*
 SKS, Helsinki
- Kankimäki Mia (2013): *Asioita jotka saavat sydämen lyömään nopeammin*
 Otava, Helsinki
- Kankimäki Mia (2018): *Naiset joita ajattelen öisin*
 Otava, Helsinki
- Kilpi Tuomas (2006): *Blogit ja bloggaaminen*
 Readme.fi, Helsinki
- Knapas Rainer (2002): *Matkakirjallisuus. Teoksessa Suomen kulttuurihistoria 2, tunne ja tieto*
 Tammi, Helsinki
- Koistinen Sanni (2008): *Kirjailija on matkoilla. Kolme tapausesimerkkiä 2000-luvun matkakirjallisuudesta.*
 Pro gradu -tutkielma: Jyväskylän yliopisto, taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos, kirjallisuus
- Lampén Nina (2016): *Monikulttuurisuuden representaatiot poliitikkojen blogiteksteissä*
 Kandidaatintutkielma: Jyväskylän yliopisto, kielten laitos, suomen kieli
- Leikas Tiia (2015): *Blogit markkinointiviestinnän välineenä: kuluttajien suhtautuminen mainosyhteistyössä tehtyyn sisältöön: case GreenStreet*
 Pro gradu -tutkielma: Jyväskylän yliopisto, kauppakorkeakoulu, markkinointi
- Leppänen Niina (2016): *Ammattimaisten bloggaajien käsityksiä blogien nimistä ja nimeämisperusteista*
 Pro gradu -tutkielma: Jyväskylän yliopisto, kielten laitos, suomen kieli
- Lintula Jenni (2008): *Yritysblogi organisaation ulkoisessa viestinnässä*

- Pro gradu -tutkielma: Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos,
yhteisöviestintä
- Pekkarinen Annukka (2015): *Resdagböcker på internet som en kommunikativ genre*
- Pro gradu -tutkielma: Jyväskylän yliopisto, kielten laitos, ruotsin kieli
- Pfister Manfred (2016): Postmodernizing Travel Writing. Teoksessa Thompson
Carl (toim.): *The Routledge Companion to Travel Writing*
Routledge, Lontoo ja New York
- Schaeffer Jean-Marie: ”Fictional vs. Factual Narration”. Teoksessa: Hühn, Peter
(toim.): *The Living Handbook of Narratology*. (www.lhn.uni-hamburg.de/article/fictional-vs-factual-narration) viitattu 15.1.2019
- Hampurin yliopisto, Hampuri
- Scoble Robert & Israel Shel (2008): *Blogit ja bisnes: yritys 2.0*
Basam Books, Helsinki
- Shriber Mary Suzanne (1997): *Writing Home. American women abroad 1830 – 1920*
University Press of Virginia, Charlottesville and London
- Tammi Pekka (1992): *Kertova teksti. Esseitä narratologiasta*
Gaudeamus, Helsinki
- Thompson Carl (2016): *Travel Writing Now, 1950 to the Present Day*. Teoksessa
Thompson Carl (toim.): *The Routledge Companion to Travel Writing*
Routledge, Lontoo ja New York
- Toikka Heta (2008): *Koti matkalla. Kyllikki Villan teoksissa Vanhan rouvan lokikirja
ja Pakomatalla – toinen lokikirja*
- Pro gradu -tutkielma: Tampereen yliopisto
- Turoma Sanna (2007): ”Tylsä on elää, rakas Jevgeni” Joseph Brodsky ja turismin
nostalgia. Teoksessa Rossi Riikka ja Seutu Katja: *Nostalgia: kirjoituksia kaipuusta,
ikävästä ja muistista*
SKS, Helsinki
- Vandermeulen Carl (2011): *Negotiating the Personal in Creative Writing*
Channel View Publications,
- Varpio Yrjö (1997): *Matkalla moderniin Suomeen. 1800-luvun suomalainen
matkakirjallisuus*
SKS, Helsinki
- Varpio Yrjö (2005): *Suomi keskustana ja periferiana*. Teoksessa Löytty Olli:
Rajanylityksiä. Tutkimusreittejä toiseuden toiselle puolen.

Gaudeamus, Helsinki
von Bagh Peter (2007): *Sininen laulu. Itsenäisen Suomen taiteiden tarina*
WSOY, Helsinki

Lähtöselvitetty: <http://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty>

Kaukokaipuun jäljillä 1.2.2016

Joskus vielä nautin lentämisestä 24.7.2016

Glamourista kaaokseen: matkabloggaavan kotiäidin ”työ”päivä 8.9.2016

Matkalla maailman ympäri 23.9.2016

Näin selviät matkasta isovanhempien kanssa 8.10.2016

Kotikoululaisen matkassa 14.10.2016

Kesä on laitettu pakettiin 23.10.2016

Lapsiperhe pakkaa 16.11.2016

Päiväni junamatkailijana 9.12.2016

Lähtöselvitetty matkavuosi 2016 5.1.2017

Matkalla mummon kanssa 8.1.2017

Suomi-kohde numero 2: Kolmas linja 28.1.2017

Suomi-kohde numero 3: Kaipainen 2.2.2017

Suomi-kohde numero 4: Jyväskylän Seminaarinmäki 11.2.2017

Kaukaiset matkahaaveet 19.2.2017

Äidille 14.5.2017

Tennarit bisnesluokassa 8.6.2017

Suomi-kohde numero 22: Merikaupunki Kotka 10.7.2017

Typötyhjä matkakalenteri 10.8.2017

Suomi-kohde numero 27: Verla 13.8.2017

Suomi-kohde numero 28: Kotkan Meripäivät 16.8.2017

Parhaita fiiliksiä: Sri Lankan kohokohdat värikuvina 5.3.2018

<http://pingethics.fi/fi/ping-ethics/>

<http://www.anskubcn.com/luokkaretki/>

<http://www.matkakuume.net>

<https://bellaroundtheworld.blogspot.com>

Taiteellinen osuus löytyy osoitteesta: <https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/02/01/kaukokaipuun-jaljilla/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/07/24/viela-nautin-lentamisesta-selvita-lentomatkoista-lasten/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/09/08/glamourista-kaaokseen-matkabloggaavan-kotiaidin-tyopaiva/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/09/23/matkalla-maailman-ympari/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/10/08/nain-selviat-matkasta-isovanhempien/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/10/14/kotikoululaisen-matkassa/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/10/23/kesa-on-laitettu-pakettiin/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/11/16/lapsiperhe-pakkaa/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2016/12/09/paivani-junamatkailijana/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/01/05/matkavuosi-2016/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/01/08/matkalla-mummon-kanssa/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/01/28/suomi-kohde-numero-2-kolmas-linja/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/02/02/suomi-kohde-numero-3-kaipiainen/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/02/11/suomi-kohde-numero-4-jyvaskylan-seminaarimaki/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/02/19/kaukaiset-matkahaaveet/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/05/14/aidille/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/06/08/temarit-bisnesluokassa/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/07/10/merikaupunki-kotka/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/08/10/typotyhja-matkakalenteri/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/08/13/verla/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2017/08/16/kotkan-meripaivat/>

<https://www.rantapallo.fi/lahtoselvitetty/2018/03/05/sri-lankan-kohokohdat-varikuvina/>